

Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտ 7

Ֆինանսական գործիքներ. բացահայտումներ

Նպատակը

1. Սույն ՖՀՄՍ-ի նպատակն է պահանջել կազմակերպություններից իրենց ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացնել այնպիսի բացահայտումներ, որոնք հնարավորություն կտան օգտագործողներին գնահատել՝
  - ա) ֆինանսական գործիքների նշանակությունը (կարևորությունը) կազմակերպության ֆինանսական վիճակի և արդյունքների տեսանկյունից, և
  - բ) ժամանակաշրջանի ընթացքում և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ֆինանսական գործիքներից բխող ռիսկերի, որոնց ենթարկված է կազմակերպությունը, բնույթը և չափը, ինչպես նաև այն, թե ինչպես է կազմակերպությունը կառավարում այդ ռիսկերը:
2. Սույն ստանդարտում պարունակվող սկզբունքները լրացնում են ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների ճանաչման, չափման և ներկայացման սկզբունքները, որ սահմանված են «Ֆինանսական գործիքներ. ներկայացումը» ՀՀՄՍ 32-ում և «Ֆինանսական գործիքներ» ՖՀՄՍ 9-ում:

Գործողության ոլորտը

3. Սույն ստանդարտը պետք է կիրառվի բոլոր կազմակերպությունների կողմից բոլոր տեսակի ֆինանսական գործիքների նկատմամբ, բացառությամբ՝
  - ա) դուստր կազմակերպություններում, ասոցիացված կազմակերպություններում կամ համատեղ ձեռնարկումներում այն ներդրումների (մասնակցությունների), որոնք հաշվառվում են «Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ» ՖՀՄՍ 10-ին, «Առանձին ֆինանսական հաշվետվություններ» ՀՀՄՍ 27-ին կամ «Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում» ՀՀՄՍ 28-ին համապատասխան: Այնուամենայնիվ, որոշ դեպքերում ՖՀՄՍ 10-ը, ՀՀՄՍ 27-ը կամ ՀՀՄՍ 28-ը պահանջում կամ թույլ են տալիս կազմակերպությանը դուստր կազմակերպություններում, ասոցիացված կազմակերպություններում կամ համատեղ ձեռնարկումներում ներդրումները հաշվառել ըստ ՖՀՄՍ 9-ի: Այդ դեպքերում կազմակերպությունը պետք է կիրառի այս ստանդարտի, և իրական արժեքով չափելու դեպքում՝ «Իրական արժեքի չափում» ՖՀՄՍ 13-ի պահանջները: Կազմակերպությունները պետք է սույն ստանդարտը կիրառեն նաև այդ դուստր կազմակերպություններում, ասոցիացված կազմակերպություններում կամ համատեղ ձեռնարկումներում ներդրումների հետ կապված բոլոր ածանցյալների նկատմամբ, բացառությամբ, երբ այդ ածանցյալ գործիքները համապատասխանում են բաժնային գործիքի սահմանմանը՝ ըստ ՀՀՄՍ 32-ի.
  - բ) աշխատակիցների հատուցումների պլաններից առաջացող գործատուների իրավունքների և պարտականությունների, որոնց նկատմամբ կիրառվում է «Աշխատակիցների հատուցումներ» ՀՀՄՍ 19-ը.
  - գ) [հանված է]

- դ) պայմանագրերի, որոնք գտնվում են «Ապահովագրության պայմանագրեր» ՖՀՄՍ 17-ի գործողության ոլորտում: Այնուամենայնիվ, սույն ստանդարտը կիրառվում է՝
- (i) այն ածանցյալների նկատմամբ, որոնք ներկառուցված են ՖՀՄՍ 17-ի գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագրերում, եթե ՖՀՄՍ 9-ով պահանջվում է դրանք առանձին հաշվառել, և
  - (ii) ներդրումային բաղադրիչների նկատմամբ, որոնք առանձնացվում են ՖՀՄՍ 17-ի գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագրերից, եթե ՖՀՄՍ 17-ը պահանջում է այդպիսի առանձնացում:
- Ավելին՝ թողարկողը պետք է սույն ստանդարտը կիրառի *ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի* նկատմամբ, եթե նա այդ պայմանագրերը ճանաչելիս և չափելիս կիրառում է ՖՀՄՍ 9-ը, սակայն պետք է կիրառի ՖՀՄՍ 17-ը, եթե նա, ՖՀՄՍ 17-ի 7(ե) պարագրաֆին համապատասխան, որոշել է դրանք ճանաչելիս և չափելիս կիրառել ՖՀՄՍ 17-ը:
- ե) բաժնետոմսերի վրա հիմնված վճարումների գործարքների ներքո առաջացող ֆինանսական գործիքների, պայմանագրերի և պարտականությունների, որոնց նկատմամբ կիրառվում է «Բաժնետոմսերի վրա հիմնված վճարումներ» ՖՀՄՍ 2-ը, բացառությամբ այն պայմանագրերի, որոնք գտնվում են ՖՀՄՍ 9-ի գործողության ոլորտում, և որոնց նկատմամբ կիրառվում է սույն ստանդարտը:
- զ) այն գործիքների, որոնք պահանջվում է դասակարգել որպես բաժնային գործիքներ՝ ՀՀՄՍ 32-ի 16Ա և 16Բ կամ 16Գ և 16Դ պարագրաֆներին համապատասխան:

4. Սույն ՖՀՄՍ-ն կիրառվում է ճանաչված և չճանաչված ֆինանսական գործիքների նկատմամբ: Ճանաչված ֆինանսական գործիքները ներառում են ՖՀՄՍ 9-ի գործողության ոլորտում գտնվող ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները: Չճանաչված ֆինանսական գործիքները ներառում են որոշ ֆինանսական գործիքներ, որոնք, թեև ՖՀՄՍ 5-ի գործողության ոլորտից դուրս են, գտնվում են սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում:
5. Սույն ՖՀՄՍ-ն կիրառվում է ոչ ֆինանսական հողվածների գնման կամ վաճառքի պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք ՖՀՄՍ 9-ի գործողության ոլորտում են:
- 5Ա. 35Ա-35ԺԴ պարագրաֆների պարտքային ռիսկին վերաբերող բացահայտումները կիրառվում են այն իրավունքների նկատմամբ, որոնք «Հասույթ գնորդների հետ պայմանագրերից» ՖՀՄՍ 15-ը սահմանում է, որ արժեզրկումից օգուտների կամ կորուստների ճանաչման նպատակով հաշվառվում են ՖՀՄՍ 9-ին համապատասխան: Այդ պարագրաֆների ֆինանսական ակտիվներին կամ ֆինանսական պարտավորություններին ցանկացած հղում պետք է ներառի այդ իրավունքները, եթե այլ բան սահմանված չէ:

Ֆինանսական գործիքների դասեր և բացահայտումների խորության աստիճանը

6. Եթե սույն ՖՀՄՍ-ն պահանջում է կատարել բացահայտումներ ըստ ֆինանսական գործիքների դասերի, կազմակերպությունը պետք է խմբավորի ֆինանսական գործիքներն ըստ այնպիսի դասերի, որոնք համապատասխանում են բացահայտվող տեղեկատվության բնույթին և որոնք հաշվի են առնում այդ ֆինանսական գործիքների բնութագրերը: Կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի բավարար տեղեկատվություն, որը թույլ կտա դրանք համաձայնեցնել ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված տողային հողվածների հետ:

Ֆինանսական գործիքների նշանակությունը ֆինանսական վիճակի և գործունեության արդյունքների համար

7. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի տեղեկատվություն, որը թույլ կտա իր ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողներին գնահատել ֆինանսական գործիքների նշանակությունը (ազդեցությունը) իր ֆինանսական վիճակի և գործունեության արդյունքների համար (վրա):

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների կատեգորիաներ

8. Հետևյալ կատեգորիաներից, ինչպես սահմանված են ՖՀՄՍ 9-ում, յուրաքանչյուրի հաշվեկշռային արժեքը պետք է բացահայտվի կամ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում, կամ ծանոթագրություններում՝

ա) «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվներ՝ առանձին ցույց տալով՝ (i) որպես այդպիսին սկզբնական ճանաչման ժամանակ կամ հետագայում ՖՀՄՍ 9-ի 6.7.1 պարագրաֆին համապատասխան նախորոշվածները, և (ii) որոնք չափվում են այդպես՝ ՖՀՄՍ 9-ի 3.3.5 պարագրաֆով նախատեսված կայացված որոշմանը (ընտրությանը) համապատասխան, (iii) որոնք չափվում են այդպես՝ ՀՀՄՍ 32-ի 33Ա պարագրաֆով նախատեսված կայացված որոշմանը (ընտրությանը) համապատասխան, և (iv) որոնք պարտադիր չափվում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով ՖՀՄՍ 9-ին համապատասխան,

բ-դ) [հանված է],

ե) «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական պարտավորություններ, առանձին ցույց տալով՝ (i) սկզբնական ճանաչման ժամանակ կամ ՖՀՄՍ 9-ի 6.7.1 պարագրաֆին համապատասխան որպես այդպիսին նախորոշվածները, և (ii) որոնք բավարարում են որպես առևտրական նպատակներով պահվող սահմանմանը՝ ՖՀՄՍ 9-ին համապատասխան,

զ) ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ,

է) ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ,

ը) «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվներ՝ առանձին ցույց տալով՝ (i) ֆինանսական ակտիվները, որոնք չափվում են իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով՝ ՖՀՄՍ 9-ի 4.1.2Ա պարագրաֆին համապատասխան, և (ii) ներդրումները բաժնային գործիքներում, որոնք նախորոշվում են որպես այդպիսին սկզբնական ճանաչման պահին ՖՀՄՍ 9-ի 5.7.5 պարագրաֆին համապատասխան:

«իրական արժեքով՝ շահ0578յթի կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվներ կամ ֆինանսական պարտավորություններ

9. Եթե կազմակերպությունը ֆինանսական ակտիվը (կամ ֆինանսական ակտիվների խումբը) նախորոշել է որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, որն այլապես պիտի չափվեր իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով կամ ամորտիզացված արժեքով, ապա այն պետք է բացահայտի՝

- ա) ֆինանսական ակտիվի (կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի) պարտքային ռիսկին (տես պարագրաֆ 36(ա)) առավելագույն ենթարկվածությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում,
- բ) այն գումարը, որով համապատասխան պարտքային ածանցյալ գործիքները կամ նմանատիպ գործիքները նվազեցնում են պարտքային ռիսկին այդ առավելագույն ենթարկվածությունը (տես պարագրաֆ 36 (բ)),
- գ) ֆինանսական ակտիվի (կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի) իրական արժեքի փոփոխության գումարը՝ ժամանակաշրջանի ընթացքում և կուտակային հիմունքով, որը վերագրելի է ֆինանսական ակտիվի պարտքային ռիսկի փոփոխություններին՝ որոշված կամ՝
  - (i) որպես իր իրական արժեքի փոփոխության գումար, որը վերագրելի չէ շուկայական պայմանների փոփոխությանը, որոնք առաջացնում են *շուկայական ռիսկ*, կամ
  - (ii) օգտագործելով որևէ այլընտրանքային մեթոդ, որը կազմակերպության համոզմամբ, ավելի արժանահավատորեն է ներկայացնում ակտիվի իրական արժեքի՝ պարտքային ռիսկի փոփոխություններին վերագրելի փոփոխության գումարը:

Շուկայական պայմանների փոփոխությունները, որոնք առաջացնում են շուկայական ռիսկ, ներառում են դիտարկված (ելակետային) տոկոսադրույքի, ապրանքի գնի, արտարժույթի փոխարժեքի կամ գների կամ դրույքների ինդեքսի փոփոխությունները:
- դ) համապատասխան վարկային ածանցյալ գործիքի կամ նմանատիպ գործիքի իրական արժեքի փոփոխության գումարը՝ ժամանակաշրջանի ընթացքում, ինչպես նաև կուտակային հիմունքով այն պահից, երբ ֆինանսական ակտիվը նախորոշվել է:

10. Եթե կազմակերպությունը ֆինանսական պարտավորությունը նախորոշել է որպես «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» համաձայն ՖՀՄՍ 9-ի պարագրաֆ 4.2.2-ի և կազմակերպությունից պահանջվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ներկայացնել այդ պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխության հետևանքները (տես՝ ՖՀՄՍ 9, պարագրաֆ 5.7.7), ապա այն պետք է բացահայտի՝

- ա) ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքի փոփոխության գումարը՝ կուտակային հիմունքով, որը վերագրելի է ֆինանսական պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխություններին (տես՝ ՖՀՄՍ 9-ի Բ5.7.13 – Բ5.7.20 պարագրաֆները՝ պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխությունների հետևանքները որոշելու մոտեցումների վերաբերյալ)։
- բ) ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և այն գումարի միջև տարբերությունը, որը, ըստ պայմանագրի, կազմակերպությունը պարտավոր է վճարել պարտատիրոջը մարման ամսաթվի դրությամբ,
- գ) ժամանակաշրջանի ընթացքում կուտակված օգուտի կամ կորստի փոխանցումները սեփական կապիտալի ներսում, ներառյալ՝ այդ փոխանցումների պատճառները,
- դ) եթե ժամանակաշրջանի ընթացքում պարտավորությունն ապաճանաչվում է, ապաճանաչման պահին այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ներկայացված իրացված գումար (եթե այդպիսին կա):

10Ա. Եթե կազմակերպությունն ունի ֆինանսական պարտավորություն, որը նախորոշվել է որպես «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող»՝ ՖՀՄՍ 9-ի 4.2.2 պարագրաֆի համաձայն և, պահանջվում է այդ պարտավորության (ներառյալ՝ պարտավորության պարտքային ռիսկի հետևանքները) իրական արժեքի բոլոր փոփոխությունները ներկայացնել շահույթում կամ վնասում (տես՝ ՖՀՄՍ 9-ի 5.7.7 և 5.7.8 պարագրաֆները), ապա պետք է բացահայտի՝

- ա) ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքի փոփոխության գումարը՝ ժամանակաշրջանի ընթացքում և կուտակային հիմունքով, որը վերագրելի է ֆինանսական պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխություններին ((տես՝ ՖՀՄՍ 9-ի Բ5.7.13 – Բ5.7.20 պարագրաֆները՝ պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխությունների հետևանքները որոշելու մոտեցումների վերաբերյալ)), կամ
  - բ) ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և այն գումարի միջև տարբերությունը, որը, ըստ պայմանագրի, կազմակերպությունը պարտավոր է վճարել պարտատիրոջը մարման ամսաթվի դրությամբ:
11. Կազմակերպությունը նաև պետք է բացահայտի.
- ա) ՖՀՄՍ 9-ի 9(գ), 10(ա) ու 10Ա(ա) և 5.7.7(ա) պարագրաֆների պահանջները բավարարելու համար օգտագործվող մեթոդների մանրամասն նկարագրությունը, ներառյալ՝ տվյալ մեթոդի ընտրության նպատակահարմարությունը.
  - բ) եթե կազմակերպության համոզմամբ ՖՀՄՍ 9-ի 9(գ), 10(ա) ու 10Ա(ա) և 5.7.7(ա) պարագրաֆների պահանջները բավարարելու համար ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում կամ ծանոթագրություններում կատարված բացահայտումները արժանահավատորեն չեն ներկայացնում ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքի փոփոխությունը, որը վերագրելի է իր պարտքային ռիսկին, ապա այդ եզրակացությանը հանգելու պատճառները և այն գործոնները, որոնք, կազմակերպության համոզմամբ, տեղին են տվյալ իրավիճակում:
  - գ) այն մեթոդաբանությունը կամ մեթոդաբանությունների մանրամասն նկարագրությունը, որոնք օգտագործվում են որոշելու, թե արդյոք այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխությունների հետևանքների ներկայացումը կառաջացնի կամ կմեծացնի հաշվառման անհամապատասխանություն շահույթում կամ վնասում (տես՝ ՖՀՄՍ 9-ի 5.7.7 և 5.7.8 պարագրաֆները): Եթե կազմակերպությունից պահանջվում է պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխությունների հետևանքները ներկայացնել շահույթում կամ վնասում (ՖՀՄՍ 9-ի 5.7.8 պարագրաֆը), ապա բացահայտումը պետք է ներառի ՖՀՄՍ 9-ի Բ5.7.6 պարագրաֆում նկարագրված տնտեսական հարաբերությունների մանրամասն նկարագրություն:

Ներդրումներ բաժնային գործիքներում՝ նախորոշված որպես «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող»

- 11Ա. Եթե կազմակերպությունը բաժնային գործիքներում ներդրումները նախորոշել է որպես «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող», ինչպես թույլատրվում է ՖՀՄՍ 9-ի 5.7.5 պարագրաֆով, ապա պետք է բացահայտի.
- ա) բաժնային գործիքներում որ ներդրումներն են նախորոշել՝ որպես «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող»,
  - բ) ներկայացման այս տարբերակն օգտագործելու պատճառները,
  - գ) յուրաքանչյուր այդպիսի ներդրման իրական արժեքը՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ,
  - դ) ժամանակաշրջանի ընթացքում ճանաչված շահաբաժինները՝ առանձին ներկայացնելով հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում ապաճանաչված ներդրումներին վերաբերող շահաբաժինները և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ պահվող ներդրումներին վերաբերող շահաբաժինները,

- ե) ժամանակաշրջանի ընթացքում կուտակված օգուտի կամ կորստի բոլոր փոխանցումները սեփական կապիտալի ներսում, ներառյալ՝ այդ փոխանցումների պատճառը:
- 11Բ. Եթե կազմակերպությունը բաժնային գործիքներում «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող» ներդրումներն ապաճանաչել է հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում, ապա պետք է բացահայտի.
- ա) ներդրումներն օտարելու պատճառները,
- բ) ներդրումների իրական արժեքը՝ ապաճանաչման ամսաթվի դրությամբ:
- գ) կուտակված օգուտը կամ կորուստը՝ օտարման պահին:

Վերադասակարգում

12-12Ա. [Հանված է]

- 12Բ. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝ արդյոք ընթացիկ կամ նախորդ հաշվետու ժամանակաշրջաններում վերադասակարգել է ֆինանսական ակտիվներ ՖՀՄՍ 9-ի 4.4.1 պարագրաֆի համաձայն: Այդպիսի յուրաքանչյուր դեպքի համար կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝
- ա) վերադասակարգման ամսաթիվը,
- բ) բիզնես մոդելի փոփոխության մանրամասն բացատրությունը և կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա դրա ազդեցության որակական նկարագրությունը,
- գ) յուրաքանչյուր կատեգորիա կամ կատեգորիայից վերադասակարգված գումարը:
- 12Գ. Վերադասակարգմանը հաջորդող յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի համար, մինչև ապաճանաչումը, կազմակերպությունը պետք է վերադասակարգված ակտիվների գծով, որոնք հանվել են «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» կատեգորիայից այնպես, որ ՖՀՄՍ 9-ի 4.4.1 պարագրաֆին համապատասխան չափվում են ամորտիզացված արժեքով կամ «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով», բացահայտի՝
- ա) վերադասակարգման ամսաթվի դրությամբ որոշված արդյունքային տոկոսադրույքը, և
- բ) ճանաչված տոկոսային հասույթը:
- 12Դ. Եթե իր վերջին տարեկան հաշվետու ամսաթվից հետո կազմակերպությունը վերադասակարգել է ֆինանսական ակտիվներ՝ հանելով «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով» չափման կատեգորիայից այնպես, որ դրանք չափվում են ամորտիզացված արժեքով կամ հանելով «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով» կատեգորիայից այնպես, որ դրանք չափվում են ամորտիզացված արժեքով կամ «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով», ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝
- ա) ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքը՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ, և
- բ) իրական արժեքով վերաչափումից օգուտը կամ կորուստը, որը ճանաչված կլիներ շահույթում կամ վնասում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում, եթե ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգված չլինեին:

13. [Հանված է]:

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում

13Ա. 13Բ-13Ե պարագրաֆների բացահայտումները լրացնում են սույն ՖՀՄՍ-ի բացահայտման այլ պահանջները և պահանջվում են կիրառել բոլոր ճանաչված ֆինանսական գործիքների նկատմամբ, որոնք հաշվանցվում են ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի համաձայն: Այս բացահայտումները նաև կիրառվում են այն ճանաչված ֆինանսական գործիքների նկատմամբ, որոնք ենթակա են իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր պայմանավորվածությունում կամ համանման համաձայնագրում, անկախ նրանից դրանք հաշվանցվում են ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ին համապատասխան, թե ոչ:

13Բ. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի տեղեկատվություն՝ հնարավորություն տալու իր ֆինանսական հաշվետվություններ օգտագործողներին գնահատել հաշվանցման պայմանավորվածության ազդեցությունը կամ պոտենցիալ ազդեցությունը կազմակերպության ֆինանսական վիճակի վրա: Նշվածը ներառում է հաշվանցման իրավունքի ազդեցությունը կամ պոտենցիալ ազդեցությունը կապված պարագրաֆ 13Ա-ի գործողության ոլորտում ընդգրկվող կազմակերպության ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների հետ:

13Գ. Պարագրաֆ 13Բ-ի նպատակը բավարարելու համար, հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ կազմակերպությունը պետք է առանձին բացահայտի ստորև նշված քանակական բնույթի տեղեկատվությունն ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների համար, որոնք գտնվում են պարագրաֆ 13Ա-ի գործողության ոլորտում՝

- ա) այդ ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների համախառն գումարները,
- բ) ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված զուտ գումարները որոշելիս՝ այն գումարները, որոնք հաշվանցվում են ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի համաձայն,
- գ) ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվող զուտ գումարները,
- դ) գումարներ, որոնք ենթակա են ներառման իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր պայմանավորվածությունում կամ համանման համաձայնագրում, որոնք այլ կերպ չեն ներառված 13Գ(բ) պարագրաֆում, ներառյալ՝
  - (i) ճանաչված ֆինանսական գործիքներին վերաբերող գումարներ, որոնք չեն բավարարում ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի հաշվանցման որոշ կամ բոլոր չափանիշներին, և
  - (ii) ֆինանսական գրավին վերաբերող գումարներ (ներառյալ՝ դրամական գրավը),
- ե) զուտ գումարը (գ) կետի գումարներից (դ) կետի գումարները հանելուց հետո:

Սույն պարագրաֆով պահանջվող տեղեկատվությունը պետք է ներկայացվի աղյուսակի տեսքով՝ ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների համար առանձին, եթե ներկայացման այլ տարբերակ ավելի նպատակահարմար չէ կիրառել:

13Դ. Ֆինանսական գործիքի գծով պարագրաֆ 13Գ(դ)-ի համաձայն բացահայտված ընդհանուր գումարը պետք է սահմանափակվի այդ գործիքի գծով 13Գ(գ) պարագրաֆի գումարով:

- 13Ե. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտումներում ներառի կազմակերպության ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված հաշվանցման իրավունքների նկարագրությունը, որոնք ենթակա են իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր պայմանավորվածության և համանման համաձայնագրի և որոնք բացահայտվում են 13Գ(դ) պարագրաֆի համաձայն, ներառյալ՝ այդ իրավունքների բնույթը:
- 13Զ. Եթե 13Բ-13Ե պարագրաֆներում պահանջվող տեղեկատվությունը բացահայտվում է ֆինանսական հաշվետվություններին կից մեկից ավելի ծանոթագրություններում, կազմակերպությունը պետք է փոխկապակցի այդ ծանոթագրությունները:

Գրավ

14. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝
- ա) իր այն ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը, որոնք նա գրավադրել է որպես իր պարտավորությունների կամ պայմանական պարտավորությունների ապահովություն, ներառյալ ՖՀՄՍ 9-ի 3.2.23(ա) պարագրաֆին համապատասխան վերադասակարգված գումարները, և
  - բ) գրավադրման պայմանները:
15. Եթե կազմակերպությունը պահում է գրավ (որը ֆինանսական կամ ոչ ֆինանսական ակտիվ է), և իրավունք ունի վաճառել կամ վերագրավադրել գրավը առանց գրավատուի կողմից խախտման դեպքի, ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝
- ա) պահվող գրավի իրական արժեքը,
  - բ) վաճառված կամ վերագրավադրված նման գրավի իրական արժեքը և այն, թե արդյոք կազմակերպությունը ունի այն վերադարձնելու պարտականություն,
  - գ) գրավի օգտագործման հետ կապված պայմանները:

Պարտքային կորուստների գծով պահուստի հաշիվ

16. [Հանված է]
- 16Ա. ՖՀՄՍ9-ի 4.1.2Ա պարագրաֆին համապատասխան իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը չի նվազեցվում կորստի պահուստով և կազմակերպությունը չպետք է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում կորստի պահուստը ներկայացնի առանձին՝ որպես ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի նվազեցում: Այնուամենայնիվ, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի կորստի պահուստը ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում:

Բաղադրյալ ֆինանսական գործիքներ՝ բազմակի ներկառուցված ածանցյալներով

17. Եթե կազմակերպությունը թողարկել է գործիք, որը պարունակում է և պարտավորության, և սեփական կապիտալի բաղադրիչ (տես ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 28-ը), և գործիքն ունի բազմակի ներկառուցված ածանցյալներ, որոնց արժեքները փոխկապակցված են (ինչպես օրինակ հետևանքների փոխարկելի պարտքային գործիքը), ապա այն պետք է բացահայտի այդ հատկանիշների առկայությունը:

Պարտազանցումներ և այլ պայմանների խախտումներ

18. Հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ ճանաչված վարկային պարտավորությունների գծով կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝

- ա) ժամանակաշրջանի ընթացքում այդ վարկային պարտավորությունների մայր գումարի, տոկոսների, մարման հիմնադրամին հատկացումների, կամ մարման պայմանների ցանկացած պարտազանցման մանրամասները,
  - բ) պարտազանցված վարկային պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ,
  - գ) արդյոք մինչև ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման համար հաստատումը պարտազանցումը վերացվել է, կամ վերանայվել են վարկային պարտավորությունների մարման պայմանները:
19. Եթե ժամանակաշրջանի ընթացքում եղել են փոխառության համաձայնագրի պայմանների այլ՝ պարագրաֆ 18-ում նկարագրվածներից տարբեր խախտումներ, ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի նույն տեղեկատվությունը, որը պահանջվում է պարագրաֆ 18-ով, եթե այդ խախտումները թույլ են տալիս վարկատուին պահանջել արագացված մարում (բացառությամբ, երբ խախտումները վերացվել կամ փոխառության պայմանները վերանայվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում կամ դրանից առաջ):

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն

Եկամտի, ծախսի, օգուտի կամ կորստի հոդվածներ

20. Կազմակերպությունը պետք է եկամտի, ծախսի, օգուտի կամ կորստի հետևյալ հոդվածները բացահայտի կամ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում, կամ ծանոթագրություններում՝
- ա) զուտ օգուտը կամ զուտ կորուստը հետևյալների գծով.
    - (i) «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով» չափվող ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների՝ առանձին ցույց տալով սկզբնական ճանաչման ժամանակ կամ հետագայում ՖՀՄՍ 9-ի 6.7.1 պարագրաֆին համապատասխան որպես այդպիսին նախորոշվածները և, ՖՀՄՍ 9-ին համապատասխան (օրինակ՝ ՖՀՄՍ 9-ում առևտրական նպատակներով պահվող սահմանմանը բավարարող ֆինանսական պարտավորությունները) իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով պարտադիր չափվող ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունները: Որպես «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» նախորոշված ֆինանսական պարտավորությունների դեպքում, կազմակերպությունը պետք է առանձին ներկայացնի այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված օգուտի կամ կորստի գումարը և շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարը.
    - (ii)-(iv) [հանված է]
    - (v) ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների.
    - (vi) ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների.
    - (vii) «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող» բաժնային գործիքներում ներդրումների ՖՀՄՍ 9-ի 5.7.5 պարագրաֆին համապատասխան.
    - (viii) ՖՀՄՍ 9-ի 4.1.2Ա պարագրաֆին համապատասխան «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվների՝ առանձին ցույց տալով ժամանակաշրջանի ընթացքում այլ համապարփակ

Ֆինանսական արդյունքում ճանաչված օգուտի կամ կորստի գումարը և ապաճանաչման ժամանակ կուտակված այլ համապարփակ արդյունքից դեպի ժամանակաշրջանի շահույթ կամ վնաս վերադասակարգման գումարը.

- բ) ընդհանուր տոկոսային հասույթը և ընդհանուր տոկոսային ծախսը (հաշվարկված արդյունքային տոկոսադրույքի մեթոդով) ֆինանսական ակտիվների գծով, որոնք չափվում են ամորտիզացված արժեքով կամ «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով» ՖՀՄՍ 9-ի 4.1.2Ա պարագրաֆին համապատասխան (այդ գումարները ցույց տալով առանձին), կամ ֆինանսական պարտավորությունների գծով, որոնք չեն չափվում «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով».
- գ) վճարների գծով եկամուտը և ծախսը (բացի արդյունքային տոկոսադրույքը հաշվարկելիս հաշվի առնված գումարներից), որոնք առաջացել են՝
  - (i) ֆինանսական ակտիվներից և ֆինանսական պարտավորություններից, որոնք «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով» չափվող չեն, և
  - (ii) հավատարմագրային և այլ ֆիդուցիար գործունեություններից, որոնք հանգեցնում են ակտիվների ներդրմանը կամ պահմանը անհատների, տրաստների, թոշակային ֆոնդերի, և այլ հաստատությունների անունից:
- դ) [հանված է]
- ե) [հանված է]

20Ա. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում ճանաչված՝ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների ապաճանաչումից առաջացած, օգուտների կամ կորուստների վերլուծությունը՝ առանձին ցույց տալով այդ ֆինանսական ակտիվների ապաճանաչումից առաջացող օգուտները և կորուստները: Այս բացահայտումը պետք է ներառի այդ ակտիվներն ապաճանաչելու պատճառները:

Այլ բացահայտումներ

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

21. «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» ՀՀՄՍ 1-ի (2007-ին վերանայված) պարագրաֆ 117-ին համապատասխան, կազմակերպությունը բացահայտում է իր հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության էական դրույթները, որոնք ներառում են ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս օգտագործված չափման հիմունքը (կամ հիմունքները) և հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության այլ տարրերը, որոնք տեղին են ֆինանսական հաշվետվությունները հասկանալու համար:

Հեջի հաշվառում

21Ա. Կազմակերպությունը պետք է կիրառի 21Բ-24Զ պարագրաֆների բացահայտման պահանջները ռիսկի այն ենթարկվածությունների գծով, որոնք կազմակերպությունը հեջավորում է և որոնց նկատմամբ կիրառում է հեջի հաշվառում: Հեջի հաշվառման բացահայտումները պետք է ներկայացնեն հետևյալ տեղեկատվությունը՝

- ա) կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունը և ինչպես է այն կիրառվում ռիսկը կառավարելու համար.
- բ) ինչպես կազմակերպության հեջավորման գործունեությունը կարող է ազդել ապագա դրամական հոսքերի գումարի, ժամկետի և անորոշության վրա, և

գ) այն ազդեցությունը, որ հեջի հաշվառումն ունեցել է կազմակերպության ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության, համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության և սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվության վրա:

21Բ. Կազմակերպությունը պահանջվող բացահայտումները պետք է իր ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացնի առանձին ծանոթագրությամբ կամ առանձին բաժնում: Այնուամենայնիվ, կազմակերպությունից չի պահանջվում կրկնել տեղեկատվությունը, որն արդեն որևէ տեղ ներկայացված է՝ պայմանով, որ այդ տեղեկատվությունը ներառված է հղում կատարելով ֆինանսական հաշվետվություններից այլ հաշվետվության վրա, ինչպիսին է, օրինակ, ղեկավարության մեկնաբանությունները կամ ռիսկի մասին հաշվետվությունը, որը հասանելի է օգտագործողներին նույն պայմաններով և նույն ժամանակ, ինչ որ ֆինանսական հաշվետվությունները: Առանց այդպիսի հղումների միջոցով ներառված տեղեկատվության, ֆինանսական հաշվետվությունները թերի են:

21Գ. Երբ 22Ա-24Զ պարագրաֆներով պահանջվում է, որ կազմակերպությունը ըստ ռիսկի կատեգորիաների առանձնացնի բացահայտվող տեղեկատվությունը, կազմակերպությունը պետք է որոշի ռիսկի յուրաքանչյուր կատեգորիան ռիսկին այն ենթարկվածության հիման վրա, որը այն որոշում է հեջավորել և որի համար կիրառվում է հեջի հաշվառումը: Կազմակերպությունը պետք է հետևողականորեն որոշի ռիսկի կատեգորիաները հեջի հաշվառման գծով բոլոր բացահայտումների համար:

21Դ. 21Ա պարագրաֆի նպատակների բավարարման համար կազմակերպությունը պետք է (բացառությամբ, երբ այլ բան է ասված ստորև) որոշի, թե որքան մանրամասներ բացահայտի, որքան շեշտ դնի բացահայտման պահանջների տարբեր ասպեկտների, խմբավորման կամ ապախմբավորման համապատասխան մակարդակի վրա և թե արդյոք ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողները կարիք ունեն լրացուցիչ բացատրությունների՝ բացահայտված քանակական տեղեկատվության գնահատման համար: Այնուամենայնիվ, կազմակերպությունը պետք է օգտագործի խմբավորման կամ ապախմբավորման նույն մակարդակը, որն այն օգտագործում է սույն ստանդարտի կամ «Իրական արժեքի չափում» ՖՀՄՍ 13-ի համապատասխան տեղեկատվության բացահայտման պահանջների համար:

Ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունը

22. [Հանված է]

22Ա. Կազմակերպությունը պետք է բացատրի ռիսկի կառավարման իր ռազմավարությունը ռիսկին ենթարկվածությունների ռիսկի յուրաքանչյուր կատեգորիայի համար, որն այն որոշում է հեջավորել և որի համար կիրառվում է հեջի հաշվառումը: Այս բացատրությունը պետք է հնարավորություն տա ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին գնահատել (օրինակ՝

ա) ինչպես է առաջանում յուրաքանչյուր ռիսկը.

բ) ինչպես է կազմակերպությունը կառավարում յուրաքանչյուր ռիսկ. այստեղ ներառվում է տեղեկատվություն առ այն, թե արդյոք կազմակերպությունը հեջավորում է հոդվածն ամբողջությամբ բոլոր ռիսկերի գծով կամ հեջավորում է հոդվածի ռիսկային բաղադրիչը (կամ բաղադրիչները) և այդ մոտեցման պատճառները:

գ) ռիսկի ենթարկվածության չափը, որը կազմակերպությունը կառավարում է:

22Բ. 22Ա պարագրաֆի պահանջները բավարարելու համար տեղեկատվությունը պետք է ներառի (թիվս այլնի) հետևյալ նկարագրությունը՝

ա) ռիսկին ենթարկվածությունը հեջավորելու համար օգտագործվող հեջավորման գործիքները (և ինչպես են դրանք օգտագործվում),

- բ) ինչպես է կազմակերպությունը որոշում հեջավորված հոդվածի և հեջավորման գործիքի միջև տնտեսական կապը հեջի արդյուննավետության գնահատման նպատակով, և
- գ) ինչպես է կազմակերպությունը հաստատում հեջավորման գործակիցը և որոնք են հեջի անարդյունավետության աղբյուրները:

22Գ. Երբ կազմակերպությունը ռիսկային որոշակի բաղադրիչ նախորոշում է՝ որպես հեջավորված հոդված (տես ՖՀՄՍ 9-ի 6.3.7 պարագրաֆը), ի լրումն 22Ա և 22Բ պարագրաֆներով պահանջվող տեղեկատվության՝ այն պետք է ներկայացնի որակական և քանակական տեղեկատվություն հետևյալի մասին՝

- ա) ինչպես է կազմակերպությունը որոշում ռիսկային բաղադրիչը, որը նախորոշված է՝ որպես հեջավորված հոդված (ներառյալ ռիսկային բաղադրիչի և ամբողջությամբ վերցրած հոդվածի միջև կապի նկարագրությունը), և
- բ) ինչպես է ռիսկային բաղադրիչը հարաբերվում ամբողջ հոդվածին (օրինակ՝ նախորոշված ռիսկային բաղադրիչը պատմականորեն ծածկում է ամբողջ հոդվածի իրական արժեքի միջին 80 տոկոսը):

Ապագա դրամական հոսքերի գումարը, ժամկետը և անորոշությունը

23. [Հանված է]

23Ա. Քանի դեռ չի գործում 23Գ պարագրաֆի բացառությունը, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի քանակական տեղեկատվություն՝ ըստ ռիսկի կատեգորիաների, որպեսզի ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողները կարողանան գնահատել հեջավորման գործիքների պայմանները և թե ինչպես են դրանք ազդում կազմակերպության ապագա դրամական հոսքերի գումարի, ժամկետի և անորոշության վրա:

23Բ. 23Ա պարագրաֆի պահանջների բավարարման համար կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի բացվածք, որում բացահայտվում են՝

- ա) հեջավորման գործիքի անվանական գումարի ժամանակային կառուցվածքը, և
- բ) եթե կիրառելի է, հեջավորման գործիքի միջին գինը կամ դրույքը (օրինակ՝ իրագործման կամ ֆորվարդային գինը և այլն):

23Գ. Այնպիսի իրավիճակներում, երբ կազմակերպությունը հաճախակի վերասահմանում է (այսինքն՝ ընդհատում և վերսկսում է) հեջավորման հարաբերությունները, քանի որ թե՛ հեջավորման գործիքը, թե՛ հեջավորված հոդվածը հաճախակի փոփոխվում են (այսինքն՝ կազմակերպությունն օգտագործում է դինամիկ գործընթաց, որում և՛ ենթարկվածությունը, և՛ այդ ենթարկվածությունը կառավարելու համար օգտագործվող հեջավորման գործիքները երկար ժամանակ նույնը չեն մնում, ինչպես օրինակ ՖՀՄՍ 9-ի Բ6.5.24(բ) պարագրաֆի օրինակում), կազմակերպությունը՝

- ա) ազատվում է 23Ա և 23Բ պարագրաֆներով պահանջվող բացահայտումների տրամադրումից,
- բ) պետք է բացահայտի՝
  - (i) տեղեկատվություն այն մասին, թե որն է այդ հեջավորման հարաբերություններին վերաբերող ռիսկերի կառավարման վերջնական ռազմավարությունը,
  - (ii) նկարագրություն, թե ինչպես է այն արտացոլում ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունը՝ հեջի հաշվառումը օգտագործելու և հենց այդ հեջավորման հարաբերությունների նախորոշման միջոցով, և

(iii) տվյալներ այն մասին, թե ինչ հաճախականությամբ են հեջավորման հարաբերությունները ընդհատվում և վերսկսվում՝ որպես հենց այդ հեջավորման հարաբերություններին վերաբերող կազմակերպության գործընթացի մաս:

- 23Դ. Կազմակերպությունը պետք է ըստ ռիսկի կատեգորիայի բացահայտի հեջի անարդյունավետության այն աղբյուրների նկարագրությունը, որոնք ակնկալվում է, որ կազդեն հեջավորման հարաբերության վրա իր ժամկետի ընթացքում:
- 23Ե. Եթե հեջավորման հարաբերությունում ծագում են հեջի անարդյունավետության այլ աղբյուրներ, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այդ աղբյուրները՝ ըստ ռիսկի կատեգորիայի և բացատրի առաջացող հեջի անարդյունավետությունը:
- 23Զ. Դրամական հոսքերի հեջերի գծով կազմակերպությունը պետք է բացահայտի կանխատեսված գործարքի նկարագրությունը, որի համար կիրառվել է հեջի հաշվառում նախորդ ժամանակաշրջանում, բայց որն այլևս չի ակնկալվում, որ տեղի կունենա:

Հեջի հաշվառման ազդեցությունը ֆինանսական վիճակի և արդյունքների վրա

- 24. [Հանված է]
- 24Ա. Կազմակերպությունը պետք է աղյուսակային ձևով բացահայտի որպես հեջավորման գործիք նախորոշված հոդվածներին վերաբերող հետևյալ գումարները՝ առանձին ըստ ռիսկի կատեգորիայի՝ հեջի յուրաքանչյուր տեսակի (իրական արժեքի հեջ, դրամական հոսքերի հեջ կամ արտերկրյա ստորաբաժանումում զուտ ներդրման հեջ) գծով՝
  - ա) հեջավորման գործիքների հաշվեկշռային արժեքները (ֆինանսական ակտիվները ֆինանսական պարտավորություններից առանձին),
  - բ) ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության տողային հոդվածը, որը ներառում է հեջավորման գործիքը,
  - գ) հեջավորման գործիքի իրական արժեքում փոփոխությունը, որն օգտագործվել է որպես հիմք ժամանակաշրջանի ընթացքում հեջի անարդյունավետության ճանաչման համար,, և
  - դ) հեջավորման գործիքի անվանական գումարները (ներառյալ քանակները, ինչպիսին են՝ տոննան կամ խորանարդ մետրը):
- 24Բ. Կազմակերպությունը պետք է աղյուսակային ձևով բացահայտի հեջավորված հոդվածներին վերաբերող հետևյալ գումարները՝ առանձին ըստ ռիսկի կատեգորիայի հեջերի հետևյալ տեսակների համար՝
  - ա) իրական արժեքի հեջերի համար՝
    - (i) ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված հեջավորված հոդվածի հաշվեկշռային արժեքը (ակտիվները պարտավորություններից առանձին ներկայացնելով),
    - (ii) ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված հեջավորված հոդվածի հաշվեկշռային արժեքում ներառված հեջավորված հոդվածի գծով իրական արժեքի հեջավորման ճշգրտումների կուտակված գումարը (ակտիվները պարտավորություններից առանձին ներկայացնելով),
    - (iii) ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության տողային հոդվածը, որը ներառում է հեջավորված հոդվածը,
    - (iv) հեջավորված հոդվածի արժեքում փոփոխությունը, որն օգտագործվել է որպես հիմք ժամանակաշրջանի ընթացքում հեջի անարդյունավետության ճանաչման համար, և

(v) Ֆինանսական վիճակի հաշվետվությունում մնացող իրական արժեքի հեջավորման ճշգրտումների կուտակված գումարը այն հեջավորված հոդվածների գծով, որոնք այլևս չեն ճշգրտվում հեջավորման օգուտների և կորուստների գծով ՖՀՄՍ 9-ի 6.5.10 պարագրաֆին համապատասխան:

բ) դրամական հոսքերի հեջերի և արտերկրյա ստորաբաժանումում զուտ ներդրման հեջերի համար՝

(i) հեջավորված հոդվածի արժեքում փոփոխությունը, որն օգտագործվել է որպես հիմք ժամանակաշրջանի ընթացքում հեջի անարդյունավետության ճանաչման համար (այսինքն՝ դրամական հոսքերի համար ՖՀՄՍ 9-ի 6.5.11(գ) պարագրաֆին համապատասխան ճանաչված հեջի անարդյունավետության որոշման համար օգտագործվող արժեքում փոփոխությունը),

(ii) դրամական հոսքերի հեջի պահուստի և արտարժույթի վերահաշվարկման պահուստի մնացորդները շարունակվող հեջերի գծով, որոնք հաշվառվում են ՖՀՄՍ 9-ի 6.5.11 և 6.5.13(ա) պարագրաֆներին համապատասխան, և

(iii) դրամական հոսքերի հեջի պահուստի և արտարժույթի վերահաշվարկման պահուստի մնացորդները այն հեջավորման հարաբերությունների գծով, որոնց համար հեջի հաշվառում այլևս չի կիրառվում:

24Գ. Կազմակերպությունը պետք է աղյուսակային ձևով բացահայտի հետևյալ գումարները առանձին ըստ ռիսկի կատեգորիայի հեջերի հետևյալ տեսակների համար՝

ա) իրական արժեքի հեջերի համար՝

(i) հեջի անարդյունավետությունը, այսինքն՝ հեջավորման գործիքի և հեջավորված հոդվածի գծով հեջավորման օգուտների կամ կորուստների միջև տարբերությունը, որը ճանաչվել է շահույթում կամ վնասում (կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում՝ բաժնային գործիքի հեջերի համար, որոնց գծով կազմակերպությունը որոշել է ներկայացնել իրական արժեքում փոփոխությունները այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում՝ ՖՀՄՍ 9-ի 5.7.5 պարագրաֆին համապատասխան), և

(ii) համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվության տողային հոդվածը, որը ներառում է ճանաչված հեջի անարդյունավետությունը:

բ) դրամական հոսքերի հեջերի և արտերկրյա ստորաբաժանումում զուտ ներդրման հեջերի համար՝

(i) հաշվետու ժամանակաշրջանի հեջավորման օգուտները կամ կորուստները, որոնք ճանաչվել են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում,

(ii) շահույթում կամ վնասում ճանաչված հեջի անարդյունավետությունները,

(iii) համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվության տողային հոդվածը, որը ներառում է ճանաչված հեջի անարդյունավետությունը,

(iv) դրամական հոսքերի հեջի պահուստից կամ արտարժույթի վերահաշվարկման պահուստից որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տես ՀՀՄՍ 1) շահույթում կամ վնասում վերադասակարգված գումարը (տարանջատելով գումարները, որոնց համար նախկինում կիրառվել է հեջի հաշվառում, սակայն որի համար հեջավորված ապագա դրամական հոսքերը այլևս չի ակնկալվում, որ տեղի կունենան, և այն գումարները, որոնք տեղափոխվել են, քանի որ հեջավորված հոդվածն ազդել է շահույթի կամ վնասի վրա),

- (v) համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվության տողային հոդվածը, որը ներառում է վերադասակարգման ճշգրտումը (տես ՀՀՄՍ 1), և
- (vi) զուտ դիրքերի հեջերի համար հեջավորման օգուտները կամ կորուստները, որոնք ճանաչվել են համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվության առանձին տողային հոդվածում (տես ՖՀՄՍ 9-ի 6.6.4 պարագրաֆը):

24Դ. Երբ հեջավորման հարաբերությունների ծավալը, որի նկատմամբ կիրառվում է 23Գ պարագրաֆի ազատումը, ներկայացուցչական չէ ժամանակաշրջանի ընթացքում սովորական ծավալների արտացոլման համար (այսինքն՝ հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ծավալը չի արտացոլում ժամանակաշրջանի ընթացքում ծավալները), կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այդ փաստը և այն պատճառը, որի հիման վրա այն համարում է ծավալները ոչ ներկայացուցչական:

24Ե. Կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի համաձայնեցում սեփական կապիտալի յուրաքանչյուր բաղադրիչի համար և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի վերլուծություն ՀՀՄՍ 1-ին համապատասխան, որոնք միասին վերցրած՝

- ա) առնվազն տարանջատում են այն գումարները, որոնք վերաբերում են 24Գ (բ) (i) և (բ) (iv) պարագրաֆի բացահայտումներին, ինչպես նաև այն գումարները, որոնք հաշվառվում են ՖՀՄՍ 9-ի 6.5.11(դ) (i) և դ) (iii) պարագրաֆին համապատասխան,
- բ) տարանջատում են այն գումարները, որոնք կապված են գործարքի վերաբերող հեջավորված հոդվածները հեջավորող օպցիոնների ժամանակային արժեքի հետ և այն գումարները, որոնք կապված են ժամանակահատվածի վերաբերող հեջավորված հոդվածները հեջավորող օպցիոնների ժամանակային արժեքի հետ ՖՀՄՍ 9-ի 6.5.15 պարագրաֆին համապատասխան, և
- գ) տարանջատում է ֆորվարդային պայմանագրի ֆորվարդային տարրին և գործարքին վերաբերող հեջավորված հոդվածներ հեջավորող ֆինանսական գործիքների արտարժույթային բազիսային սփրեդին վերաբերող գումարները, և այն գումարները, որոնք վերաբերում են ֆորվարդային պայմանագրի ֆորվարդային տարրին և ժամանակահատվածի վերաբերող հեջավորված հոդվածներ հեջավորող ֆինանսական գործիքների արտարժույթային բազիսային սփրեդին, երբ կազմակերպությունը այդ գումարները հաշվառում է ՖՀՄՍ 9-ի 6.5.16 պարագրաֆին համապատասխան:

24Զ. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի 24Ե պարագրաֆով պահանջվող տեղեկատվությունը՝ ըստ ռիսկի կատեգորիայի առանձին: Ըստ ռիսկի այս վերլուծումը կարող է ներկայացվել ֆինանսական հաշվետվությունների ծանոթագրություններում:

Պարտքային ռիսկին ենթարկվածության՝ որպես իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող նախորոշման հնարավորությունը

24Է. Եթե կազմակերպությունը նախորոշել է ֆինանսական գործիքը կամ դրա համամասնական մասը որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, քանի որ այն օգտագործում է պարտքային ածանցյալ այդ ֆինանսական գործիքի պարտքային ռիսկը կառավարելու համար, այն պետք է բացահայտի՝

- ա) ՖՀՄՍ 9-ի 6.7.1 պարագրաֆին համապատասխան իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների պարտքային ռիսկի կառավարման համար օգտագործվող պարտքային ածանցյալների գծով անվանական գումարների և իրական արժեքների միջև համաձայնեցում ժամանակաշրջանի սկզբի և վերջի դրությամբ,

- բ) ՖՀՄՍ 9-ի 6.7.1 պարագրաֆին համապատասխան իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքի կամ դրա համամասնական մասի նախորոշման պահին շահույթում կամ վնասում ճանաչված օգուտը կամ կորուստը, և
- գ) ֆինանսական գործիքի կամ դրա համամասնական մասի՝ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափելը դադարեցնելու պահին այդ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը, որը դարձել է նոր հաշվեկշռային արժեք ՖՀՄՍ 9-ի 6.7.4 պարագրաֆին համապատասխան և դրան վերաբերող անվանական կամ մայր գումարը (բացառությամբ ՀՀՄՍ 1-ին համապատասխան ներկայացման ենթակա համադրելի տեղեկատվության, կազմակերպությունից չի պահանջվում շարունակել այդ բացահայտումները հետագա ժամանակաշրջաններում):

Իրական արժեք

- 25. Բացի պարագրաֆ 29-ում շարադրված դեպքերից, ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների յուրաքանչյուր դասի (տես պարագրաֆ 6) գծով կազմակերպությունը պետք է բացահայտի ակտիվների և պարտավորությունների այդ դասի իրական արժեքը այնպիսի ձևով, որ հնարավոր լինի այն համեմատել դրա հաշվեկշռային արժեքի հետ:
- 26. Իրական արժեքները բացահայտելիս կազմակերպությունը պետք է ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները խմբավորի ըստ դասերի, սակայն պետք է հաշվանցի դրանք միայն այն չափով, որով դրանց հաշվեկշռային արժեքները հաշվանցվում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

27-27Բ. [Հանված է]

28. Որոշ դեպքերում, կազմակերպությունը ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության սկզբնական ճանաչման պահին չի ճանաչում օգուտ կամ կորուստ, քանի որ իրական արժեքի մասին վկայությունը չի ստացվում ոչ համանման ակտիվի կամ պարտավորության համար գործող շուկայում առկա գնանշվող գնից (այսինքն՝ Մակարդակ 1-ի մուտքային տվյալ) և ոչ էլ գնահատման այնպիսի մոդելի հիման վրա, որը ներառում է միայն դիտելի շուկայական տվյալներ (տես ՖՀՄՍ 9-ի Բ5.1.2Ա պարագրաֆը): Նման դեպքերում կազմակերպությունը պետք է, ըստ ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների դասերի, բացահայտի՝

- ա) հաշվապահական հաշվառման իր քաղաքականությունը շահույթում կամ վնասում սկզբնական ճանաչման պահին իրական արժեքի և գործարքի գնի միջև տարբերությունը ճանաչելու գծով՝ արտացոլելու համար այն գործոնների (ներառյալ ժամանակի) փոփոխությունը, որոնք շուկայի մասնակիցները հաշվի կառնեին ակտիվը կամ պարտավորությունը գնորոշելիս (տես ՖՀՄՍ 9-ի Բ5.1.2Ա(բ) պարագրաֆը), և
- բ) ընդհանուր տարբերությունը, որը դեռ պետք է ճանաչվի շահույթ կամ վնասում, ժամանակաշրջանի սկզբի և վերջի դրությամբ, և այդ տարբերության մնացորդի փոփոխությունների համաձայնեցումը:
- գ) թե ինչու է կազմակերպությունը եզրակացրել, որ գործարքի գինը իրական արժեքի լավագույն վկայությունը չէ, ներառյալ՝ այդ իրական արժեքը հիմնավորող վկայության նկարագրությունը:

29. Իրական արժեքի բացահայտումները չեն պահանջվում՝

- ա) երբ հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է իրական արժեքի խելամիտ մոտեցում, օրինակ, այնպիսի ֆինանսական գործիքների դեպքում, ինչպիսիք են կարճաժամկետ առևտրական դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը, կամ

- բ) [հանված է]
 գ) [հանված է]
 դ) վարձակալության գծով պարտավորությունների համար:
 30. [հանված է]

Ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի բնույթն ու չափը

31. **Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի տեղեկատվություն, որը հնարավորություն է տալիս ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողներին գնահատել ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի բնույթն ու չափը, որոնց ենթակա է կազմակերպությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ:**
32. Պարագրաֆներ 33-42-ով պահանջվող բացահայտումները կենտրոնացած են ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի վրա, ինչպես նաև այն բանի վրա, թե ինչպես են այդ ռիսկերը կառավարվում: Սովորաբար այդ ռիսկերը ներառում են պարտքային ռիսկը, *իրացվելիության ռիսկը* և շուկայական ռիսկը, սակայն չեն սահմանափակվում դրանցով:
- 32Ա. Քանակական բնույթի բացահայտումների ենթատեքստում որակական բնույթի բացահայտումների ներկայացումը հնարավորություն է տալիս օգտագործողներին փոխկապակցել համապատասխան բացահայտումները՝ դրանով իսկ ձևավորելով ֆինանսական գործիքներից բխող ռիսկերի բնույթի և չափի ընդհանուր պատկերը: Որակական և քանակական բնույթի բացահայտումների միջև փոխհարաբերությունը նպաստում է տեղեկատվության բացահայտմանն այնպես, որ օգտագործողներին հնարավորություն է տալիս՝ գնահատելու ռիսկերին կազմակերպության ենթարկվածությունը:

Որակական բացահայտումներ

33. Ֆինանսական գործիքներից առաջացող յուրաքանչյուր տեսակի ռիսկի համար կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.
- ա) ռիսկին ենթարկվածությունը և այն, թե ինչպես է դա առաջանում,
 բ) ռիսկի կառավարման իր նպատակները, քաղաքականությունը և ընթացակարգերը, ինչպես նաև ռիսկի չափման համար օգտագործվող մեթոդները, և
 գ) (ա) կամ (բ) կետերում նշվածների փոփոխությունները նախորդ ժամանակաշրջանի համեմատ:

Քանակական բացահայտումներ

34. Ֆինանսական գործիքներից առաջացող յուրաքանչյուր տեսակի ռիսկի համար կազմակերպությունը պետք է բացահայտի.
- ա) քանակական ամփոփ տվյալներ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում այդ ռիսկին իր ենթարկվածության վերաբերյալ: Այս բացահայտումը պետք է հիմնված լինի այն ներքին տեղեկատվության վրա, որը տրամադրվում է կազմակերպության առանցքային կառավարչական անձնակազմին (ինչպես սահմանված է «Կապակցված կողմերի բացահայտում» ՀՀՄՍ 24-ում), օրինակ կազմակերպության տնօրենների խորհրդին կամ գլխավոր գործադիր տնօրենին,
 բ) 35Ա-42-րդ պարագրաֆներով պահանջվող բացահայտումներ, այն չափով, որքանով դրանք չեն բացահայտվել (ա) կետին համապատասխան,

գ) ռիսկի կենտրոնացումները, եթե դրանք ակնհայտ չեն (ա) և (բ) կետերին համապատասխան ներկայացված բացահայտումներից:

35. Եթե հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ բացահայտված քանակական տվյալները չեն ներկայացնում ժամանակաշրջանի ընթացքում կազմակերպության ռիսկին ենթարկվածությունը, կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի լրացուցիչ տեղեկատվություն՝ ներկայացնելու համար այդ ենթարկվածությունը:

Պարտքային ռիսկ

Գործողության ոլորտը և նպատակները

35Ա. Կազմակերպությունը պետք է կիրառի 35Զ-ԺԴ պարագրաֆների պահանջները այն ֆինանսական գործիքների համար, որոնց նկատմամբ կիրառվում են ՖՀՄՍ 9-ի արժեզրկման պահանջները: Այնուամենայնիվ՝

ա) առևտրական դեբիտորական պարտքերի, պայմանագրի գծով ակտիվների և վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքերի համար 35Ժ(ա) պարագրաֆը կիրառվում է այն առևտրական դեբիտորական պարտքերի, պայմանագրի գծով ակտիվների և վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքերի նկատմամբ, որոնց ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստները ճանաչվում են ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.15 պարագրաֆին համապատասխան, եթե այդ ֆինանսական ակտիվները վերափոխվում են 30 օրից ավել ժամկետանց լինելով, և

բ) 35ԺԱ(բ) պարագրաֆը չի կիրառվում վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքերի նկատմամբ:

35Բ. 35Զ-ԺԴ պարագրաֆների համաձայն պարտքային ռիսկի բացահայտումները պետք է հնարավորություն տան ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին հասկանալ պարտքային ռիսկի ազդեցությունը ապագա դրամական հոսքերի գումարի, ժամկետի և անորոշության վրա: Այդ նպատակին հասնելու համար պարտքային ռիսկի բացահայտումները պետք է ներկայացնեն՝

ա) տեղեկատվություն կազմակերպության ռիսկի կառավարման գործելաճի մասին և այն մասին, թե ինչպես են դրանք կապված ակնկալվող պարտքային կորուստների ճանաչմանը և չափմանը, ներառյալ՝ ակնկալվող պարտքային կորուստների չափման համար օգտագործվում մեթոդները, ենթադրությունները և տեղեկատվությունը,

բ) քանակական և որակական տեղեկատվություն, որը թույլ է տալիս ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին գնահատելու ֆինանսական հաշվետվությունների՝ ակնկալվող պարտքային կորուստներից առաջացող գումարները, ներառյալ ակնկալվող պարտքային կորուստների գումարի փոփոխությունները և այդ փոփոխությունների պատճառները, և

գ) տեղեկատվություն կազմակերպության պարտքային ռիսկին ենթարկվածության վերաբերյալ (այսինքն՝ պարտքային ռիսկը), որը բնորոշ է կազմակերպության ֆինանսական ակտիվներին և վարկ տալու հանձնառություններին):

35Գ. Կազմակերպությունից չի պահանջվում կրկնել տեղեկատվությունը, որն արդեն որևէ տեղ ներկայացված է՝ պայմանով, որ այդ տեղեկատվությունը ներառված է հղում կատարելով ֆինանսական հաշվետվություններից այլ հաշվետվության վրա, ինչպիսին է, օրինակ, ղեկավարության մեկնաբանությունները կամ ռիսկի մասին հաշվետվությունը, որը հասանելի է օգտագործողներին նույն պայմաններով և նույն ժամանակ, ինչ որ ֆինանսական հաշվետվությունները: Առանց այդպիսի հղումների միջոցով ներառված տեղեկատվության, ֆինանսական հաշվետվությունները թերի են:

35Դ. 35Բ պարագրաֆի նպատակների բավարարման համար կազմակերպությունը պետք է (բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այլ բան է սահմանվում) դիտարկի, թե որքան մանրամասներ բացահայտի, որքան շեշտադրում անի բացահայտման պահանջների տարբեր ասպեկտների վրա, խմբավորման կամ ապախմբավորման համապատասխան մակարդակը, և թե արդյոք ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողները կարիք ունեն լրացուցիչ բացատրությունների բացահայտված քանակական տեղեկատվությունը գնահատելու համար:

35Ե. Եթե 35Զ-ԺԴ պարագրաֆներին համապատասխան կատարված բացահայտումները բավարար չեն 35Բ պարագրաֆի նպատակների բավարարման համար, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի լրացուցիչ տեղեկատվություն, որն անհրաժեշտ է այդ նպատակների բավարարման համար:

Պարտքային ռիսկի կառավարման գործելաոճը

35Զ. Կազմակերպությունը պետք է բացատրի պարտքային ռիսկի կառավարման իր գործելաոճը և թե ինչպես է այն կապվում ակնկալվող պարտքային կորուստների ճանաչման և չափման հետ: Այդ նպատակի բավարարման համար կազմակերպությունը պետք է բացահայտի տեղեկատվություն, որը հնարավորություն է ընձեռում ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին հասկանալու և գնահատելու հետևյալը՝

- ա) ինչպես է կազմակերպությունը որոշում, թե արդյոք ֆինանսական գործիքների պարտքային ռիսկը նշանակալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից ի վեր, ներառյալ այն, թե արդյոք և՛
  - (i) ինչպես է համարվում, որ ֆինանսական գործիքներն ունեն ցածր պարտքային ռիսկ ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.10 պարագրաֆին համապատասխան, ներառյալ ֆինանսական գործիքների դասերը, որոնց նկատմամբ դա կիրառվում է, և
  - (ii) ինչպես է հերքվել ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.11 պարագրաֆի այն ենթադրությունը, որ 30 օրից ավել ժամկետանց ֆինանսական գործիքների գծով պարտքային ռիսկը համարվում է սկզբնական ճանաչումից ի վեր նշանակալիորեն աճած,
- բ) կազմակերպության պարտազանցության սահմանումը, ներառյալ այդ սահմանման ընտրության հիմքում ընկած պատճառները,
- գ) ինչպես են գործիքները խմբավորվել, եթե ակնկալվող պարտքային կորուստները չափվել են խմբային հիմունքով,
- դ) ինչպես է կազմակերպությունը որոշել, որ ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ են,
- ե) կազմակերպության կողմից կիրառվող դուրս գրման քաղաքականությունը, ներառյալ այն հայտանիշները, որոնք վկայում են, որ վերականգնման ողջամիտ ակնկալիք առկա չէ, և տեղեկատվություն այն ֆինանսական ակտիվներին առնչվող քաղաքականության վերաբերյալ, որոնք դուրս են գրվել, բայց դեռ ենթակա են հարկադիր կատարման գործողությունների, և
- զ) ինչպես են ֆինանսական ակտիվների պայմանագրային դրամական հոսքերի վերափոխմանը վերաբերող ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.12 պարագրաֆի պահանջները կիրառվել, ներառյալ այն, թե ինչպես է կազմակերպությունը՝
  - (i) որոշում, թե արդյոք նվազել է պարտքային ռիսկը այն ֆինանսական ակտիվի գծով, որը վերափոխվել է այն ժամանակահատվածում, երբ դրա գծով կորստի պահուստը չափվում էր ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով, մինչ այն աստիճան, որ տվյալ ակտիվի գծով կորստի պահուստը վերսկսում է չափվել 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստների գումարով ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.5 պարագրաֆին համապատասխան,

- (ii) հսկողություն (մշտադիտարկում) իրականացնում այն բանի նկատմամբ, թե (i) կետի չափանիշներին բավարարող ֆինանսական ակտիվների գծով կորստի պահուստը որքանով է հետագայում վերսկսում չափվել ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.3 պարագրաֆին համապատասխան:

35Է. Կազմակերպությունը պետք է բացատրի այն մուտքային տվյալները (ներդրանքները), ենթադրությունները և գնահատման մեթոդները, որոնք օգտագործվել են ՖՀՄՍ 9-ի Բաժին 5.5-ի պահանջների կիրառման համար: Այդ նպատակով կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝

- ա) այն մուտքային տվյալների (ներդրանքների) և ենթադրությունների ու գնահատման մեթոդների հիմքը, որոնք օգտագործվել են՝
  - (i) 12-ամսյա ժամկետում և ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների չափման համար,
  - (ii) որոշելու համար, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվների պարտքային ռիսկը սկզբնական ճանաչումից ի վեր նշանակալիորեն աճել է, և
  - (iii) որոշելու համար, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվ է.
- բ) ինչպես է ապագայամետ տեղեկատվությունը ներառվել ակնկալվող պարտքային կորուստների որոշման մեջ, ներառյալ մակրոտնտեսական տեղեկատվության օգտագործումը, և
- գ) հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարված գնահատման մեթոդներում կամ նշանակալի ենթադրություններում փոփոխությունները և այդ փոփոխությունների պատճառները:

Քանակական և որակական տեղեկատվություն ակնկալվող պարտքային կորուստներից առաջացող գումարների վերաբերյալ

35Ը. Կորստի պահուստի փոփոխությունները և այդ փոփոխությունների պատճառները բացատրելու նպատակով կազմակերպությունը պետք է ըստ ֆինանսական գործիքի դասերի ներկայացնի կորստի պահուստի սկզբնական և վերջնական մնացորդների միջև համաձայնեցում աղյուսակային ձևով՝ առանձին ցույց տալով ժամանակաշրջանի ընթացքում փոփոխությունները հետևյալի գծով՝

- ա) կորստի պահուստի, որը չափվել է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով,
- բ) կորստի պահուստի, որը չափվել է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով՝ հետևյալի գծով՝
  - (i) ֆինանսական գործիքների, որոնց պարտքային ռիսկը սկզբնական ճանաչումից ի վեր նշանակալիորեն աճել է, բայց որոնք պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ չեն,
  - (ii) ֆինանսական ակտիվների, որոնք հաշվետու ամսաթվի դրությամբ պարտքային առումով արժեզրկված են (բայց որոնք գնված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված չեն), և
  - (iii) առևտրական դեբիտորական պարտքերի, պայմանագրի գծով ակտիվների կամ վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքերի, որոնց համար կորստի պահուստները չափվում են ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.15 պարագրաֆին համապատասխան.
- գ) ֆինանսական ակտիվների, որոնք գնված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված են: Ի լրումն համաձայնեցման, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի

չգեղջված ակնկալվող պարտքային կորուստների ընդհանուր գումարը սկզբնական ճանաչման պահին հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում սկզբնապես ճանաչված ֆինանսական ակտիվներ գծով:

35Թ. Ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին 35Ը պարագրաֆին համապատասխան բացահայտված կորստի պահուստի փոփոխությունները հասկանալու հնարավորություն ընձեռնելու նպատակով կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի բացատրություն, թե հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում ֆինանսական գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքում նշանակալի փոփոխությունները ինչպես են նպաստել կորստի պահուստի փոփոխություններին: Տեղեկատվությունը պետք է ներկայացվի առանձին այն ֆինանսական գործիքների համար, որոնք ներկայացնում են կորստի պահուստը ինչպես թվարկված է 35Ը (ա)-(գ) պարագրաֆում և պետք է ներառի տեղին քանակական և որակական տեղեկատվություն: Կորստի պահուստի փոփոխությանը նպաստած ֆինանսական գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի փոփոխությունների օրինակներ են՝

- ա) փոփոխություններ այն պատճառով, որ հաշվետու ժամանակաշրջանում սկզբնավորվել են կամ ձեռք են բերվել ֆինանսական գործիքներ,
- բ) ֆինանսական ակտիվների պայմանագրային դրամական հոսքերի վերափոխում, որը չի հանգեցնում այդ ֆինանսական ակտիվների ապաճանաչման ՖՀՄՄ 9-ին համապատասխան,
- գ) փոփոխություններ այն ֆինանսական գործիքների պատճառով, որոնք հաշվետու ժամանակաշրջանում ապաճանաչվել են (ներառյալ նրանք, որոնք դուրս են գրվել), և
- դ) փոփոխություններ, որոնք առաջանում են կախված այն հանգամանքից, թե կորստի պահուստը չափվում է 12-ամսյա թե ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով:

35Ժ. Ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին ֆինանսական ակտիվների գծով պայմանագրային դրամական հոսքերի՝ ապաճանաչման չհանգեցրած վերափոխումների բնույթը և ազդեցությունը, ինչպես նաև ակնկալվող պարտքային կորուստների չափման վրա այդ վերափոխումների ազդեցությունը հասկանալու հնարավորություն ընձեռնելու նպատակով կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝

- ա) մինչ վերափոխումը ամորտիզացված արժեքը և վերափոխումից զուտ օգուտը կամ կորուստը, որը ճանաչվել է այն ֆինանսական ակտիվների գծով, որոնց պայմանագրային դրամական հոսքերը փոփոխվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում, երբ դրանց կորստի պահուստը չափվում էր ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով, և
- բ) հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ ֆինանսական ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքը, որոնք վերափոխվել են սկզբնական ճանաչումից ի վեր այնպիսի մի պահի, երբ կորստի պահուստը չափվում էր ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով, և որոնց գծով կորստի պահուստը հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում դարձել է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով:

35ԻԱ. Ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին ակնկալվող պարտքային կորուստներից առաջացող գումարների վրա գրավի և պարտքին որակի բարելավման այլ միջոցների ազդեցությունը հասկանալու հնարավորություն ընձեռնելու նպատակով կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝

- ա) այն գումարը, որը լավագույնս է ներկայացնում հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ իր պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը՝ առանց հաշվի առնելու պահվող

գրավը կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցները (օրինակ, հաշվանցման համաձայնագրեր, որոնք չեն բավարարում հաշվանցման չափանիշներին ըստ ՀՀՄՍ 32-ի),

- բ) որպես ապահովման միջոց պահվող գրավի և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների նկարագրությունը, ներառյալ հետևյալը՝
- (i) պահվող գրավի առարկայի բնույթի և որակի նկարագրություն,
  - (ii) այդ գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների որակի նշանակալի փոփոխությունների նկարագրություն, որոնք արդյունք են հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում ապահովման միջոցներին առնչվող կազմակերպության քաղաքականության վատթարացման կամ փոփոխությունների, և
  - (iii) այն ֆինանսական գործիքների վերաբերյալ տեղեկատվություն, որոնց գծով կազմակերպությունը չի ճանաչել կորստի պահուստ գրավի առկայության պատճառով և
- գ) հաշվետու ամսաթվի դրությամբ պարտքային առումով արժեզրկված հանդիսացող ֆինանսական ակտիվների գծով որպես ապահովման միջոց պահվող գրավի վերաբերյալ քանակական տեղեկատվություն (օրինակ՝ քանակական տվյալներ այն մասին, թե որքանով են գրավը և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցները նվազեցնում պարտքային ռիսկը):

35ԺԲ. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի պայմանագրային չմարված գումարը այն ֆինանսական ակտիվների գծով, որոնք դուրս են գրվել հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում և որոնք դեռ հարկադիր կատարման գործողությունների առարկա են:

Պարտքային ռիսկին ենթարկվածություն

35ԺԳ. Ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին պարտքային ռիսկին կազմակերպության ենթարկվածությունը գնահատելու և պարտքային ռիսկի նշանակալի համակենտրոնացումները հասկանալու հնարավորություն ընձեռելու նպատակով կազմակերպությունը պետք է ըստ *պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակների* բացահայտի ֆինանսական ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքը և փոխատվության հանձնառությունների և ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի գծով պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը: Այս տեղեկատվությունը պետք է ներկայացվի առանձին այն ֆինանսական գործիքների համար՝

- ա) որոնց գծով կորստի պահուստը չափվում է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով.
- բ) որոնց գծով կորստի պահուստը չափվում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով և որոնք հանդիսանում են՝
  - (i) ֆինանսական գործիքներ, որոնց պարտքային ռիսկը սկզբնական ճանաչումից ի վեր նշանակալիորեն աճել է, բայց որոնք պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ չեն,
  - (ii) ֆինանսական ակտիվներ, որոնք հաշվետու ամսաթվի դրությամբ պարտքային առումով արժեզրկված են (սակայն գնված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված չեն), և
  - (iii) առևտրական դեբիտորական պարտքեր, պայմանագրի գծով ակտիվներ կամ վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքեր, որոնց գծով կորստի պահուստը չափվում է ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.15 պարագրաֆին համապատասխան.
- գ) որոնք գնված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ են:

35ԺԴ. Առևտրական դեբիտորական պարտքերի, պայմանագրի գծով ակտիվների կամ վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքերի համար, որոնց նկատմամբ կազմակերպությունը կիրառում է ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.15 պարագրաֆը, 35ԺԳ պարագրաֆին համապատասխան ներկայացված համապատասխան տեղեկատվությունը կարող է հիմնված լինել պահուստավորման մատրիցի վրա (տես ՖՀՄՍ 9-ի Բ5.5.35 պարագրաֆը):

36. ՖՀՄՍ-ի գործողության ոլորտում գտնվող բոլոր ֆինանսական գործիքների գծով, որոնց նկատմամբ չեն կիրառվում ՖՀՄՍ 9-ի արժեզրկման պահանջները, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի յուրաքանչյուր ֆինանսական գործիքի դասի գծով հետևյալը՝

ա) այն գումարը, որը լավագույնս արտացոլում է պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ առանց հաշվի առնելու պահվող գրավը կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցները (օրինակ՝ հաշվանցման պայմանագրերը, որոնք չեն բավարարում ՀՀՄՍ 32-ի հաշվանցման պահանջներին). այս բացահայտումը չի պահանջվում այն ֆինանսական գործիքների համար, որոնց հաշվեկշռային արժեքը լավագույնս արտացոլում է պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը:

բ) որպես ապահովություն պահվող գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների նկարագրությունը և դրանց ֆինանսական հետևանքը (օրինակ՝ քանակական տվյալներ այն մասին, թե գրավը կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցները որքանով են մեղմացնում պարտքային ռիսկը) կապված այն գումարի հետ, որը լավագույնս ներկայացնում է պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը (լինի բացահայտված (ա) կետին համապատասխան, թե ներկայացված ֆինանսական գործիքի հաշվեկշռային արժեքով),

գ) [հանված է]

դ) [հանված է]

37. [հանված է]

Սրացված գրավը և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցները

38. Եթե կազմակերպությունը, իր կողմից որպես ապահովություն պահվող գրավի նկատմամբ սեփականություն ձեռք բերելով կամ պարտքի բարելավման առկա այլ միջոցներից (օր.՝ երաշխիքից) օգտվելով, ժամանակաշրջանի ընթացքում ձեռք է բերում ֆինանսական կամ ոչ ֆինանսական ակտիվներ, և այդ ակտիվները բավարարում են այլ ՖՀՄՍ-ներով սահմանված ճանաչման չափանիշներին, հաշվետու ամսաթվի դրությամբ պահվող նման ակտիվների համար կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝

ա) ակտիվների բնույթը և հաշվեկշռային արժեքը, և

բ) եթե ակտիվները հեշտորեն փոխարկելի չեն դրամական միջոցների, այդպիսի ակտիվների օտարման կամ իր գործունեությունում օգտագործման քաղաքականությունը:

Իրացվելիության ռիսկ

39. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝

ա) ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների (ներառյալ՝ թողարկված ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի) մարման ժամկետների վերլուծություն, որը ցույց է տալիս պայմանագրային մնացյալ մարման ժամկետները.

բ) ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն: Մարման ժամկետների վերլուծությունը պետք է ներառի այն ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային մարման մնացյալ ժամկետները, որոնց համար

պայմանագրային մարման ժամկետներն էական են դրամական հոսքերի ժամկետներն հասկանալու համար (տես պարագրաֆ Բ11Բ),

- գ) այն բանի նկարագրությունը, թե ինչպես է նա կառավարում (ա) (բ) կետում նշվածներին ներհատուկ իրացվելիության ռիսկը:

Շուկայական ռիսկ

Զգայնության վերլուծություն

40. Եթե կազմակերպությունը չի համապատասխանում պարագրաֆ 41-ում նկարագրվածին, ապա այն պետք է բացահայտի՝
- ա) զգայնության վերլուծություն շուկայական ռիսկի, որին կազմակերպությունը ենթարկված է ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ, յուրաքանչյուր տեսակի գծով՝ ցույց տալով, թե շահույթ կամ վնասի կամ սեփական կապիտալի վրա ինչպես կազդեին ռիսկային փոփոխականի՝ այդ ամսաթվի դրությամբ ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունները.
- բ) զգայնության վերլուծությունը պատրաստելիս օգտագործված մեթոդները և ենթադրությունները, և
- գ) նախորդ ժամանակաշրջանի համեմատ օգտագործված մեթոդների և ենթադրությունների փոփոխությունները և այդ փոփոխությունների պատճառները:
41. Եթե կազմակերպությունը կատարում է զգայնության այնպիսի վերլուծություն, ինչպիսին է, օրինակ, ռիսկին ենթակա արժեքը, որն արտացոլում է ռիսկային փոփոխականների (օրինակ՝ տոկոսադրույքների և արտարժույթի փոխարժեքների) փոխկապակցվածությունը, և այն օգտագործում է ֆինանսական ռիսկերը կառավարելու նպատակով, ապա կազմակերպությունը կարող է օգտագործել զգայնության այդ վերլուծությունը պարագրաֆ 40-ում նշված վերլուծության փոխարեն: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի նաև՝
- ա) այդպիսի զգայնության վերլուծություն պատրաստելիս օգտագործված մեթոդի և տրամադրված տվյալների հիմքում ընկած հիմնական պարամետրերի ու ենթադրությունների բացատրությունը, և
- բ) օգտագործված մեթոդի նպատակի և այն սահմանափակումների բացատրությունը, որոնք կարող են արդյունքում հանգեցնել այնպիսի տեղեկատվության, որն ամբողջովին չի արտացոլում համապատասխան ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը:

Շուկայական ռիսկի վերաբերյալ այլ բացահայտումներ

42. Եթե 40-րդ կամ 41-րդ պարագրաֆին համապատասխան բացահայտված զգայնության վերլուծությունը չի ներկայացնում ֆինանսական գործիքին ներհատուկ ռիսկը (օրինակ, այն պատճառով, որ տարեվերջի դրությամբ ռիսկին ենթարկվածությունը չի արտացոլում տարվա ընթացքում ռիսկին ենթարկվածությունը), ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այդ փաստը, ինչպես նաև պատճառները, որոնց հիման վրա նա ենթադրում է, որ զգայնության վերլուծությունը չի ներկայացնում ռիսկերը:

Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումներ

- 42Ա. Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումներին վերաբերող 42Բ-42Ը պարագրաֆների բացահայտման պահանջները լրացնում են սույն ՖՀՄՍ-ի այլ բացահայտման պահանջները: Կազմակերպությունն իր ֆինանսական հաշվետվություններին կից մեկ ծանոթագրությունում պետք է ներկայացնի 42Բ-42Ը պարագրաֆներով պահանջվող բացահայտումները: Կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի պահանջվող բացահայտումները փոխանցված այն բոլոր ֆինանսական ակտիվների վերաբերյալ, որոնք

չեն ապաճանաչվել, ինչպես նաև փոխանցված ակտիվում հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առկա որևէ շարունակվող ներգրավվածության վերաբերյալ, անկախ նրանից, թե երբ է տեղի ունեցել համապատասխան փոխանցման գործարքը: Այդ պարագրաֆների բացահայտման պահանջները կիրառելու նպատակով, կազմակերպությունը փոխանցում է ֆինանսական ակտիվի (փոխանցված ֆինանսական ակտիվի) ամբողջ կամ մի մասը այն և միայն այն դեպքում, եթե այն, կամ՝

- ա) փոխանցում է ֆինանսական ակտիվից դրամական հոսքերի ստացման պայմանագրային իրավունքները, կամ
- բ) պահպանում է ֆինանսական ակտիվից դրամական հոսքերի ստացման պայմանագրային իրավունքները, սակայն ստանձնում է պայմանագրային պարտականություն վճարել այդ դրամական հոսքերը համաձայնության մեկ կամ ավելի ստացողների:

42Բ. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այն տեղեկատվությունը, որը թույլ կտա իր ֆինանսական հաշվետվություններ օգտագործողներին՝

- ա) հասկանալու ամբողջությամբ չապաճանաչված փոխանցված ֆինանսական ակտիվների և դրանց հետ կապված պարտավորությունների միջև կապը, և
- բ) գնահատելու ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվներում կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածության բնույթը և դրա հետ կապված ռիսկերը:

42Գ. 42Ե-42Ը պարագրաֆների բացահայտման պահանջները կիրառելու նպատակով, կազմակերպությունը փոխանցված ֆինանսական ակտիվում ունի շարունակվող ներգրավվածություն եթե, որպես փոխանցման մաս, կազմակերպությունը պահպանում է փոխանցված ֆինանսական ակտիվին բնորոշ պայմանագրային իրավունքները կամ պարտականությունները, կամ ստանձնում է փոխանցված ֆինանսական ակտիվին վերաբերող նոր պայմանագրային իրավունքներ կամ պարտականություններ: 42Ե-42Ը պարագրաֆների բացահայտման պահանջները կիրառելու նպատակով, ստորև նշվածները շարունակվող ներգրավվածություն չեն հանդիսանում՝

- ա) կեղծ փոխանցման, ինչպես նաև խելամտության, բարի կամքի կամ ազնիվ գործարքի հասկացությունների հետ կապված սովորական ներկայացումներ և երաշխիքներ, որոնք իրավական գործողությունների արդյունքում կարող են չեղարկել փոխանցումը,
- բ) փոխանցված ֆինանսական ակտիվը կրկին ձեռքբերելու ֆորվարդ, օպցիոն կամ այլ պայմանագրեր, որոնց գծով պայմանագրի գինը (կամ իրագործման արժեքը) փոխանցված ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքն է, կամ
- գ) համաձայնություն, որով կազմակերպությունը պահպանում է ֆինանսական ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պայմանագրային իրավունքներ, սակայն ստանձնում է մեկ կամ մի քանի կազմակերպություններին այդ դրամական հոսքերը վճարելու պայմանագրային պարտականություններ, և որով բավարարվում են ՖՀՄՍ 9-ի 3.2.5(ա) –(գ) պարագրաֆի պայմանները:

Փոխանցված ֆինանսական ակտիվներ, որոնք ամբողջությամբ չեն ապաճանաչվում

42Դ. Կազմակերպությունը կարող է ունենալ փոխանցված ֆինանսական ակտիվներ, որոնց մի կամ ամբողջ մասը չի որակվում որպես ապաճանաչմանը ենթակա: 42Բ(ա) պարագրաֆում նշված նպատակները բավարարելու համար, յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ փոխանցված ֆինանսական

ակտիվների յուրաքանչյուր դասի համար, որոնք ամբողջությամբ չեն ապաճանաչվել, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝

- ա) փոխանցված ակտիվների բնույթը
- բ) սեփականության հետ կապված բոլոր ռիսկերի և հատույցների բնույթը, որոնց ենթարկվում է կազմակերպությունը,
- գ) փոխանցված ակտիվների և դրանց կից պարտավորությունների միջև կապի բնույթի նկարագրությունը, ներառյալ հաշվետու կազմակերպության կողմից փոխանցված ակտիվների օգտագործման՝ փոխանցումից բխող սահմանափակումները,
- դ) երբ կից պարտավորությունների գործարքի կողմն (գործարքի կողմերը) ունի (ունեն) միայն փոխանցված ակտիվների նկատմամբ պահանջներ ներկայացնելու իրավունք, փոխանցված ակտիվների իրական արժեքը, կից պարտավորությունների իրական արժեքը և զուտ դիրքը (փոխանցված ակտիվների և դրանց հետ կապված պարտավորությունների իրական արժեքի միջև տարբերությունը ներկայացնող աղյուսակ),
- ե) երբ կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել բոլոր փոխանցված ակտիվները, փոխանցված ակտիվների և կից պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները,
- զ) երբ կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել ակտիվները կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածության չափով (տես՝ ՖՀՄՍ 9-ի 3.2.6(զ)(ii) և 3.2.16 պարագրաֆները), նախքան փոխանցումը սկզբնական ակտիվների ընդհանուր հաշվեկշռային արժեքը, այն ակտիվների հաշվեկշռային արժեքները, որոնք կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել, ինչպես նաև դրանց հարակից պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը,

Փոխանցված ֆինանսական ակտիվներ, որոնք ամբողջությամբ ապաճանաչվում են

42Ե. Պարագրաֆ 42Բ(բ)-ում սահմանված նպատակները բավարարելու համար, երբ կազմակերպությունն ամբողջությամբ ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվները (տես՝ ՖՀՄՍ 9-ի 3.2.6(ա) և (ե)(i) պարագրաֆները), սակայն դրանց մեջ ունի շարունակվող ներգրավվածություն, յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, շարունակվող ներգրավվածության յուրաքանչյուր տեսակի համար կազմակերպությունը պետք է նվազագույնը բացահայտի՝

- ա) ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը, որոնք ճանաչվում են կազմակերպության ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում և ներկայացնում են ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվներում կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածությունը, ինչպես նաև տողային հոդվածները, որոնցում ճանաչվում են այդ ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները,
- բ) ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը, որը ներկայացնում է ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվներում կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածությունը,
- գ) այն գումարը, որը լավագույնս ներկայացնում է կազմակերպության առավելագույն ենթարկվածությունը ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվներում իր շարունակվող ներգրավվածությունից ծագող վնասին, ինչպես նաև այն տեղեկատվությունը, որը ցույց է տալիս, թե ինչպես է վնասին առավելագույն ենթարկվածությունը որոշվում,
- դ) չզեղչված դրամական արտահոսքերը, որոնք կպահանջվեն կամ կարող են պահանջվել հետգնելու ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվները (օրինակ՝ օպցիոն պայմանագրի իրագործման գինը) կամ ստացողին վճարման ենթակա այլ գումարներ՝ կապված փոխանցված

ակտիվների հետ: Եթե դրամական արտահոսքը փոփոխական է, ապա բացահայտված գումարը պետք է հիմնվի յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առկա պայմանների վրա,

- ե) չզեղչված դրամական արտահոսքերի մարման ժամկետների վերլուծություն, որը կպահանջվի կամ կարող է պահանջվել հետ գնելու ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվները կամ փոխանցված ակտիվների հետ կապված ստացողին վճարման ենթակա այլ գումարներ՝ ցույց տալով կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածության պայմանագրային մնացյալ մարման ժամկետները,
- զ) որակական տեղեկատվություն, որը բացատրում և օժանդակում է (ա)-(ե) կետերով պահանջվող քանակական բնույթի բացահայտումները:

42Զ. Կազմակերպությունը կարող է համախմբել կոնկրետ ակտիվին վերաբերող 42Ե պարագրաֆով պահանջվող տեղեկատվությունը և ներկայացնել շարունակվող ներգրավվածության մեկ տեսակի ներքո, եթե կազմակերպությունն այդ ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվում ունի մեկից ավելի տեսակի շարունակվող ներգրավվածություն:

42Է. Ի լրումն, շարունակվող ներգրավվածության յուրաքանչյուր տեսակի համար կազմակերպությունը պետք է բացահայտի՝

- ա) ակտիվների փոխանցման ամսաթվի դրությամբ ճանաչված օգուտը կամ կորուստը,
- բ) ճանաչված եկամուտն ու ծախսերը՝ հաշվետու ժամանակաշրջանում և կուտակային, ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվներում կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածությունից (իրական արժեքի փոփոխությունները ածանցյալ գործիքներում),
- գ) եթե հաշվետու ժամանակաշրջանում փոխանցման գործունեությունից (որը որակվում է որպես ապաճանաչմանը ենթակա) ստացվող մուտքերի ընդհանուր գումարը հավասարաչափ չի բաշխվում հաշվետու ժամանակաշրջանի ամբողջ ընթացքում (օրինակ՝ եթե փոխանցման գործունեության ընդհանուր գումարի նշանակալի մասը տեղի է ունենում հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում), ապա՝
  - (i) երբ է փոխանցման գործունեության ամենամեծ մասը տեղի ունենում այդ հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում (օրինակ՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին հինգ օրերի ընթացքում),
  - (ii) հաշվետու ժամանակաշրջանի այդ մասում փոխանցման գործունեությունից ճանաչված գումարը (օրինակ՝ համապատասխան օգուտները կամ կորուստները), և
  - (iii) հաշվետու ժամանակաշրջանի այդ մասում փոխանցման գործունեությունից ստացված մուտքերի ընդհանուր գումարները:

Կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի այս տեղեկատվությունը այն յուրաքանչյուր ժամանակաշրջանի վերաբերյալ, որի համար ներկայացվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունը:

Լրացուցիչ տեղեկատվություն

42Ը. Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի լրացուցիչ տեղեկատվություն, որն իր կարծիքով անհրաժեշտ է բավարարելու 42Բ պարագրաֆի բացահայտման նպատակները:

ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառումը

42Թ. ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման ամսաթիվն ընդգրկող հաշվետու ժամանակաշրջանում կազմակերպությունը պետք է բացահայտի ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների յուրաքանչյուր դասի համար սկզբնական ճանաչման ամսաթվի դրությամբ հետևյալ տեղեկատվությունը՝

- ա) չափման սկզբնական կատեգորիան և ՀՀՄՍ 39-ին կամ ՖՀՄՍ 9-ի նախորդ տարբերակին (եթե ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման կազմակերպության ընտրած մոտեցումը ներառում է մեկից ավելի ամսաթվեր տարբեր պահանջների սկզբնական կիրառման առումով) համապատասխան որոշված հաշվեկշռային արժեքը,
- բ) չափման նոր կատեգորիան և ՖՀՄՍ 9-ին համապատասխան որոշված հաշվեկշռային արժեքը,
- գ) ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում այն ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գումարը, որոնք նախկինում նախորոշված են եղ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, բայց որոնք այլևս այդպես չեն նախորոշվում՝ առանձնացնելով նրանք, որոնք ՖՀՄՍ 9-ն է պահանջում վերադասակարգել և նրանք, որոնք կազմակերպությունն է որոշում վերադասակարգել սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ:

ՖՀՄՍ 9-ի 7.2.2 պարագրաֆին համապատասխան՝ ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման կազմակերպության ընտրած մոտեցումից կախված՝ անցումը կարող է ներառել սկզբնական կիրառման մեկից ավելի ամսաթվեր: Հետևաբար, այս պարագրաֆը կարող է հանգեցնել սկզբնական կիրառման մեկից ավելի ամսաթվերի գծով բացահայտման: Կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի այս քանակական բացահայտումները աղյուսակային ձևով, եթե ավելի տեղին չէ այլ ձևաչափ:

42Ժ. ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման ամսաթիվն ընդգրկող հաշվետու ժամանակաշրջանում կազմակերպությունը պետք է բացահայտի որակական տեղեկատվություն, որպեսզի հնարավորություն ընձեռի օգտագործողներին հասկանալու՝

- ա) թե ինչպես է կիրառել ՖՀՄՍ 9-ի դասակարգման պահանջները այն ֆինանսական ակտիվների նկատմամբ, որոնց դասակարգումը փոխվել է ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում.
- բ) սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական պարտավորությունները որպես իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող նախորոշելու կամ ապանախորոշելու պատճառները:

ՖՀՄՍ 9-ի 7.2.2 պարագրաֆին համապատասխան՝ ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման կազմակերպության ընտրած մոտեցումից կախված՝ անցումը կարող է ներառել սկզբնական կիրառման մեկից ավելի ամսաթվեր: Հետևաբար, այս պարագրաֆը կարող է հանգեցնել սկզբնական կիրառման մեկից ավելի ամսաթվերի գծով բացահայտման:

42ԺԱ. Հաշվետու ժամանակաշրջանում, որի ընթացքում կազմակերպությունը առաջին անգամ կիրառում է ՖՀՄՍ 9-ի ֆինանսական ակտիվների համար դասակարգման և չափման պահանջները (այսինքն՝ երբ կազմակերպությունը ֆինանսական ակտիվների մասով անցում է կատարում ՀՀՄՍ 39-ից դեպի ՖՀՄՍ 9), այն պետք է ներկայացնի սույն ստանդարտի 42ԺԲ-42ԺԴ պարագրաֆներում սահմանված բացահայտումները, ինչպես պահանջվում է ՖՀՄՍ 9-ի 7.2.15 պարագրաֆով:

42ԺԲ. Երբ պահանջվում է 42ԺԱ պարագրաֆով, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների դասակարգման փոփոխությունները ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ՝ առանձին ցույց տալով՝

- ա) ՀՀՄՍ 39-ին համապատասխան իրենց չափման կատեգորիաների վրա հիմնված հաշվեկշռային արժեքներում փոփոխությունները (այսինքն՝ որոնք պայմանավորված չեն ՖՀՄՍ 9-ի անցման ժամանակ չափման հատկանիշի փոփոխությամբ), և
- բ) ՖՀՄՍ 9-ի անցման ժամանակ չափման հատկանիշի փոփոխությամբ պայմանավորված հաշվեկշռային արժեքներում փոփոխությունները:

Սույն պարագրաֆի բացահայտումները պարտադիր չէ կատարել այն տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո, որում կազմակերպությունը սկզբնապես կիրառում է ՖՀՄՍ 9-ի ֆինանսական ակտիվների համար դասակարգման և չափման պահանջները:

42ԺԳ. Երբ պահանջվում է 42ԺԱ պարագրաֆով, կազմակերպությունը պետք է ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գծով, որոնք ՖՀՄՍ 9-ին անցման արդյունքում վերադասակարգվել են այնպես, որ չափվում են ամորտիզացված արժեքով, իսկ ֆինանսական ակտիվների դեպքում, որոնք վերադասակարգման արդյունքում հանվել են «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» կատեգորիայից այնպես, որ չափվում են «իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով» բացահայտի հետևյալ տեղեկատվությունը՝

- ա) ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների իրական արժեքը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ, և
- բ) իրական արժեքի փոփոխություններից օգուտը կամ կորուստը, որը կճանաչվեր շահույթում կամ վնասում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում, եթե ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական պարտավորությունները չվերադասակարգվեին:

Սույն պարագրաֆի բացահայտումները պարտադիր չէ կատարել այն տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո, որում կազմակերպությունը սկզբնապես կիրառում է ՖՀՄՍ 9-ի ֆինանսական ակտիվների համար դասակարգման և չափման պահանջները:

42ԺԴ. Երբ պահանջվում է 42ԺԱ պարագրաֆով, կազմակերպությունը պետք է ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գծով, որոնք ՖՀՄՍ 9-ին անցման արդյունքում վերադասակարգմամբ հանվել են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող կատեգորիայից, բացահայտի հետևյալ տեղեկատվությունը՝

- ա) սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ որոշված արդյունքային տոկոսադրույքը, և
- բ) ճանաչված տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը:

Եթե կազմակերպությունը ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքը դիտում է որպես նոր համախառն հաշվեկշռային արժեք սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ (տես ՖՀՄՍ 9-ի 7.2.11 պարագրաֆը), սույն պարագրաֆի բացահայտումները պետք է կատարվեն յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի համար մինչև ապաճանաչումը: Հակառակ դեպքում, սույն պարագրաֆի բացահայտումները պարտադիր չէ կատարել այն տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո, որում կազմակերպությունը սկզբնապես կիրառել է ՖՀՄՍ 9-ի ֆինանսական ակտիվների համար դասակարգման և չափման պահանջները:

42ԺԵ. Երբ կազմակերպությունը ներկայացնում է 42ԺԱ-42ԺԴ պարագրաֆներով սահմանված բացահայտումները, այդ բացահայտումները և սույն ՖՀՄՍ-ի 25 պարագրաֆի բացահայտումները պետք է թույլ տան համաձայնեցում հետևյալի միջև՝

- ա) ՀՀՄՍ 39-ին և ՖՀՄՍ 9-ին համապատասխան ներկայացված չափման կատեգորիաների, և
- բ) ֆինանսական գործիքի դասի

սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ:

42ԺԶ. ՖՀՄՍ 9-ի Բաժին 5.5-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ կազմակերպությունից պահանջվում է բացահայտել տեղեկատվություն, որը կապահովի համաձայնեցում ՀՀՄՍ 39-ին համապատասխան արժեզրկման պահուստների և ՀՀՄՍ 37-ի համապատասխան ճանաչված պահուստների վերջնական մնացորդների ու ՖՀՄՍ 9-ին համապատասխան որոշված կորստի պահուստի սկզբնական մնացորդի միջև: Ֆինանսական ակտիվների համար, այս բացահայտումը պետք է ներկայացվի՝ ըստ ֆինանսական ակտիվների համապատասխան չափման կատեգորիաների ՀՀՄՍ 39-ին և ՖՀՄՍ 9-ին համապատասխան, և պետք է առանձին ցույց տրվի կորստի պահուստի վրա չափման կատեգորիայի փոփոխությունների արդյունքը այդ ամսաթվի դրությամբ:

42ԺԷ. ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվին ընդգրկող հաշվետու ժամանակաշրջանում կազմակերպությունից չի պահանջվում բացահայտել այն տողային հոդվածների գումարները, որոնք արտացոլված կլինեն՝

ա) նախորդ ժամանակաշրջանների համար՝ ՖՀՄՍ 9-ի, և

բ) ընթացիկ ժամանակաշրջանի համար՝ ՀՀՄՍ 39-ի

դասակարգման և չափման պահանջներին (ներառյալ՝ ՖՀՄՍ 9-ի 5.4 և 5.5 բաժինների՝ ֆինանսական ակտիվների ամորտիզացված արժեքով չափմանը և արժեզրկմանը վերաբերող պահանջներին) համապատասխան:

42ԺԸ. ՖՀՄՍ 9-ի 7.2.4 պարագրաֆին համապատասխան, եթե ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ կազմակերպության համար անիրագործելի է (ինչպես դա սահմանված է ՀՀՄՍ 8-ով) գնահատել դրամային տարրի վերափոխված ժամանակային արժեքը ՖՀՄՍ 9-ի Բ4.1.9Բ - Բ4.1.9Դ պարագրաֆներին համապատասխան՝ ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչման պահին գոյություն ունեցող փաստերի և հանգամանքների հիման վրա, ապա կազմակերպությունը պետք է գնահատի ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի պայմանագրային բնութագրերը՝ առանց հաշվի առնելու ՖՀՄՍ 9-ի Բ4.1.9Բ - Բ4.1.9Դ պարագրաֆներով նախատեսված դրամային տարրի ժամանակային արժեքի վերափոխմանը վերաբերող պահանջները: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այն ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, որոնց դրամական հոսքերի պայմանագրային բնութագրերը գնահատվել են ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչման պահին գոյություն ունեցող փաստերի և հանգամանքների հիման վրա՝ առանց հաշվի առնելու ՖՀՄՍ 9-ի Բ4.1.9Բ - Բ4.1.9Դ պարագրաֆներով նախատեսված դրամային տարրի ժամանակային արժեքի վերափոխմանը վերաբերող պահանջները մինչ այդ ֆինանսական ակտիվները ապաճանաչումը:

42ԺԹ. ՖՀՄՍ 9-ի 7.2.5 պարագրաֆին համապատասխան, եթե սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ կազմակերպության համար անիրագործելի է (ինչպես դա սահմանված է ՀՀՄՍ 8-ով) գնահատել, թե արդյոք վաղաժամ մարման պայմանի իրական արժեքն աննշան է ՖՀՄՍ 9-ի Բ4.1.12(գ) պարագրաֆին համապատասխան, ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչման պահին գոյություն ունեցող փաստերի և հանգամանքների հիման վրա, կազմակերպությունը պետք է գնահատի ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի պայմանագրային բնութագրերը ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչման պահին գոյություն ունեցող փաստերի և հանգամանքների հիման վրա՝ առանց հաշվի առնելու ՖՀՄՍ 9-ի Բ4.1.12 պարագրաֆով նախատեսված վաղաժամ մարման պայմանի բացառությունը: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այն ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, որոնց դրամական հոսքերի պայմանագրային բնութագրերը գնահատվել են ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչման պահին գոյություն ունեցող փաստերի և հանգամանքների հիման վրա՝ առանց հաշվի առնելու ՖՀՄՍ 9-ի Բ4.1.12 պարագրաֆով նախատեսված

վաղաժամ մարման պայմանի բացառությունը, քանի դեռ այդ ֆինանսական ակտիվները չեն ապաճանաչվել:

Ուժի մեջ մտնելը և անցումային դրույթները

43. Կազմակերպությունը սույն ստանդարտը պետք է կիրառի 2007 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը խրախուսվում է: Եթե կազմակերպությունը սույն ստանդարտը կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա նա պետք է բացահայտի այդ փաստը:
44. Եթե կազմակերպությունը սույն ՖՀՄՍ-ն կիրառում է նախքան 2006 թվականի հունվարի 1-ը սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, ապա նա կարող է չներկայացնել համադրելի տեղեկատվություն 31-42 պարագրաֆներով պահանջվող՝ ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի բնույթի և չափի վերաբերյալ բացահայտումների գծով:
- 44Ա. ՀՀՄՍ 1-ով (2007 թվականին վերանայված տարբերակ) փոփոխվել են ՖՀՄՍ-ներում օգտագործվող տերմինները: Բացի այդ, փոփոխվել են 20, 21, 23(գ) և (դ), 27(գ) պարագրաֆները և Հավելված Բ-ի պարագրաֆ Բ5-ը: Կազմակերպությունը այդ փոփոխությունները պետք է կիրառի 2009 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը ՀՀՄՍ 1-ը (2007 թվականին վերանայված տարբերակ) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա այդ փոփոխությունները պետք է կիրառվեն այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 44Բ. ՖՀՄՍ 3-ով (2008 թվականին վերանայված տարբերակ) հանվել է 3(գ) պարագրաֆը: Կազմակերպությունը այդ փոփոխությունը պետք է կիրառի 2009 թվականի հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը ՖՀՄՍ 3-ը (2008 թվականին վերանայված տարբերակ) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այդ փոփոխությունը նույնպես պետք է կիրառվի այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար: Այնուամենայնիվ, փոփոխությունը չի կիրառվում ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումից առաջացող պայմանական հատուցման նկատմամբ, որի ձեռքբերման ամսաթիվը նախորդում է ՖՀՄՍ 3-ի (2008 թվականին վերանայված տարբերակ) կիրառմանը: Փոխարենը, կազմակերպությունը պետք է հաշվառի նման հատուցումը ՖՀՄՍ 3-ի 65Ա-65Ե (2010 թվականին փոփոխված տարբերակ) պարագրաֆների համաձայն:
- 44Գ. Կազմակերպությունը պարագրաֆ 3-ի փոփոխությունը պետք է կիրառի 2009 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը 2008 թվականի փետրվարին հրապարակված «Վերադարձնելի ֆինանսական գործիքներ և լուծարման ժամանակ առաջացող պարտականություններ» փաստաթուղթը (փոփոխություններ ՀՀՄՍ 32-ում և ՀՀՄՍ 1-ում) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա պարագրաֆ 3-ի փոփոխությունը պետք է կիրառվի այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 44Դ. 2008 թվականի մայիսին հրապարակված «ՖՀՄՍ-ների բարելավումներ» փաստաթղթով փոփոխվել է 3(ա) պարագրաֆը: Կազմակերպությունը այդ փոփոխությունը պետք է կիրառի 2009 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը փոփոխությունը կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, նա պետք է բացահայտի այդ փաստը և այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար կիրառի ՀՀՄՍ 28-ի 1-ին պարագրաֆի, ՀՀՄՍ 31-ի 1-ին պարագրաֆի և ՀՀՄՍ 32-ի 4-րդ պարագրաֆի՝ 2008 թվականի մայիսին հրապարակված փոփոխությունները: Թույլատրվում է այդ փոփոխությունները կիրառել առաջընթաց:
- 44Ե. [Հանված է]

44Զ. [Հանված է]

44Է. 2009 թվականի մարտին հրապարակված «Ֆինանսական գործիքների վերաբերյալ բացահայտումների բարելավում» (փոփոխություններ ՖՀՄՍ 7-ում) փաստաթղթով փոփոխվել են 27-րդ, 39-րդ ու Բ11 պարագրաֆները և ավելացվել են 27Ա, 27Բ, Բ10Ա ու Բ11Ա-Բ11Զ պարագրաֆները: Կազմակերպությունն այդ փոփոխությունները պետք է կիրառի 2009 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Կազմակերպությունը պարտավոր չէ տրամադրել այդ փոփոխություններով պահանջվող բացահայտումներ՝ ստորև նշվածների վերաբերյալ՝

ա) տարեկան կամ միջանկյալ ժամանակաշրջան, ներառյալ՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն, ներկայացված մինչև 2009 թվականի դեկտեմբերի 31-ն ավարտվող տարեկան համադրելի ժամանակաշրջանի ընթացքում,

բ) մինչև 2009 թվականի դեկտեմբերի 31-ը ամենավաղ համադրելի տեղեկատվության սկզբի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը,

Ավելի վաղ կիրառումը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է այդ փոփոխությունները ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա այն պետք է բացահայտի այդ փաստը¹:

44Ը-44Ժ. [Հանված է]

44ԺԱ. 2010 թվականին հրապարակված «ՖՀՄՍ-ներում բարելավումներ» փաստաթղթով փոփոխվել է 44Բ պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունը 2010 թվականի հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը թույլատրվում է:

44ԺԲ. 2010 թվականի մայիսին հրապարակված «ՖՀՄՍ-ներում բարելավումներ» փաստաթղթով ավելացվել է 32Ա պարագրաֆը և փոփոխվել են 34-րդ ու 36-38-րդ պարագրաֆները: Կազմակերպությունն այդ փոփոխությունները պետք է կիրառի 2011 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը փոփոխությունները կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, պետք է բացահայտի այդ փաստը:

44ԺԳ. 2010 թվականի հոկտեմբերին հրապարակված «Բացահայտումներ – ֆինանսական ակտիվների փոխանցումներ» փաստաթղթով (փոփոխություններ ՖՀՄՍ 7-ում) հանվել է 13-րդ պարագրաֆը և ավելացվել են 42Ա-42Ը ու Բ29-Բ39 պարագրաֆները: Կազմակերպությունն այդ փոփոխությունները պետք է կիրառի 2011 թվականի հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը փոփոխությունները կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, պետք է բացահայտի այդ փաստը: Կազմակերպությունը պարտավորված չէ տրամադրել այդ փոփոխություններով պահանջվող բացահայտումները փոփոխությունների սկզբնական կիրառման ամսաթվից առաջ սկսվող ներկայացված ժամանակաշրջանների համար:

44ԺԴ. [Հանված է]

44ԺԵ. 2011 թվականի մայիսին հրապարակված ՖՀՄՍ 10-ով և «Համադրելի պայմանավորվածություններ» ՖՀՄՍ 11-ով փոփոխվել է 3-րդ պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունը, երբ կիրառում է ՖՀՄՍ 10-ը և ՖՀՄՍ 11-ը:

¹ 44Է պարագրաֆը փոփոխվել է 2010 թվականի հունվարին հրապարակված «Առաջին անգամ որդեգրողների համար ՖՀՄՍ 7-ի բացահայտումներում համադրումներ կատարելու սահմանափակ ազատումներ» փաստաթղթի արդյունքում: Խորհուրդը փոփոխել է 44Է պարագրաֆը հստակեցնելու իր եզրահանգումները և նախատեսված անցում կատարելու «Ֆինանսական գործիքների վերաբերյալ բացահայտումների բարելավում» փաստաթղթին (Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 7-ում)

- 44ԺԶ. 2011 թվականի մայիսին հրապարակված ՖՀՄՍ 13-ով փոփոխվել են 3-րդ, 28-րդ և 29-րդ պարագրաֆները ու Հավելված Ա-ն, և հանվել 27-27Բ պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները, երբ կիրառում է ՖՀՄՍ 13-ը:
- 44ԺԷ. 2011 թվականի հունիսին հրապարակված «Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի հոդվածների ներկայացում» փաստաթղթով (փոփոխություններ ՀՀՄՍ 1-ում) փոփոխվել է 27Բ պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունը, երբ կիրառում է 2011 թվականի հունիսին փոփոխված ՀՀՄՍ 1-ը:
- 44ԺԸ. 2010 թվականի դեկտեմբերին հրապարակված «Բացահայտումներ – ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում» փաստաթղթով (փոփոխություններ ՖՀՄՍ 7-ում) ավելացվել են 13Ա-13Զ և Բ40-Բ53 պարագրաֆները: Կազմակերպությունն այդ փոփոխությունները պետք է կիրառի 2013 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի այդ փոփոխություններով պահանջվող բացահայտումները հետընթաց:
- 44ԺԹ-44ԻԳ. [Հանված է]
- 44ԻԴ. 2012 թվականի հոկտեմբերին հրապարակված «Ներդրումային կազմակերպություններ» փաստաթղթով (փոփոխություններ ՖՀՄՍ 10-ում, ՖՀՄՍ 12-ում և ՀՀՄՍ 27-ում) փոփոխվել է 3-րդ պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունը 2014 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: «Ներդրումային կազմակերպություններ» փաստաթղթի վաղաժամ կիրառությունը թույլատրելի է: Եթե կազմակերպությունը վաղաժամ է կիրառում այդ փոփոխությունը, այն նաև պետք է կիրառի այդ պահին «Ներդրումային կազմակերպություններ» փաստաթղթում ներառված բոլոր փոփոխությունները:
- 44ԻԵ. [Հանված է]
- 44ԻԶ. 2014 թվականի հուլիսին հրապարակված ՖՀՄՍ 9-ով փոփոխվել են 2-5-րդ, 8-11-րդ, 14-րդ, 20-րդ, 28-30-րդ, 36-րդ, 42Գ-42Ե պարագրաֆները, Հավելված Ա-ն և Բ1, Բ5, Բ9, Բ10, Բ22 և Բ27 պարագրաֆները, հանվել են 12-րդ, 12Ա, 16-րդ, 22-24-րդ, 37-րդ, 44Ե, 44Զ, 44Ը-44Ժ, 44ԺԴ, 44ԺԹ-44ԻԳ, 44ԻԵ, Բ4 պարագրաֆները և Հավելված Դ-ն և ավելացվել են 5Ա, 10Ա, 11Ա, 11Բ, 12Բ-12Դ, 16Ա, 20Ա, 21Ա-21Դ, 22Ա-22Գ, 22Ա-22Գ, 23Ա-23Զ, 24Ա-24Է, 35Ա-35ԺԴ, 42Թ-42ԺԹ, 44ԻԷ և Բ8Ա-Բ8Ժ պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները, երբ կիրառում է ՖՀՄՍ 9-ը: Այդ փոփոխությունները պարտադիր չէ կիրառել ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվին նախորդող ժամանակաշրջանների համար համադրելի տեղեկատվության նկատմամբ:
- 44ԻԷ. ՖՀՄՍ 9-ի 7.1.2 պարագրաֆին համապատասխան 2018 թվականի հունվարի 1-ին նախորդող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար կազմակերպությունը կարող է որոշել վաղաժամ կիրառել միայն որպես իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող նախորոշված ֆինանսական պարտավորությունների գծով օգուտների կամ կորուստների ներկայացումը ՖՀՄՍ 9-ի 5.7.1(գ), 5.7.7-5.7.9, 7.2.14 և Բ5.7.5-Բ5.7.20 պարագրաֆներին համապատասխան առանց ՖՀՄՍ 9-ի մնացած պահանջները կիրառելու: Եթե կազմակերպությունը որոշում է կիրառել ՖՀՄՍ 9-ի միայն այդ պարագրաֆները, այն պետք է բացահայտի այդ փաստը և շարունակական հիմունքով ներկայացնի սույն ՖՀՄՍ-ի 10-11 պարագրաֆներով նախատեսված բացահայտումները (ՖՀՄՍ 9 (2010) փոփոխություններով):
- 44ԱԱ. 2014 թվականի սեպտեմբերին հրապարակված «ՖՀՄՍ-ների տարեկան բարեփոխումներ՝ 2012-2014 թվականներ» փաստաթղթով փոփոխվել են 44ԺԸ և Բ30 պարագրաֆները և ավելացվել Բ30Ա պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունները կիրառի հետընթաց՝ 2016 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար «Հաշվապահական

հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում և սխալներ» ՀՀՄՍ 8-ին համապատասխան, բացառությամբ, երբ կազմակերպությունից չի պահանջվում կիրառել Բ30 և Բ30Ա պարագրաֆների փոփոխությունները այն ժամանակաշրջանների համար, որոնք սկսվում են այդ փոփոխությունները կազմակերպության կողմից առաջին անգամ կիրառելու տարեկան ժամանակաշրջանից առաջ: 44ԺԸ, Բ30 և Բ30Ա պարագրաֆների փոփոխությունների ավելի վաղ կիրառումը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունն այդ փոփոխությունները կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա պետք է բացահայտի այդ փաստը:

- 44ԲԲ. 2014 թվականի դեկտեմբերին հրապարակված «Բացահայտումների նախաձեռնություն» փաստաթղթով (փոփոխություններ ՀՀՄՍ 1-ում) փոփոխվել են 21-րդ և Բ5 պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները 2016 թվականի հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Այդ փոփոխությունների վաղաժամ կիրառումը թույլատրվում է:
- 44ԳԳ. 2016թ հունվարին հրապարակված «Վարձակալություններ» ՖՀՄՍ 16-ով փոփոխվել են 29-րդ և Բ11Դ պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները, երբ կիրառում է ՖՀՄՍ 16-ը:
- 44ԴԴ. 2017թ մայիսին հրապարակված ՖՀՄՍ 17-ով փոփոխվել են 3-րդ, 8-րդ և 29-րդ պարագրաֆները և հանվել է 30-րդ պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները, երբ կիրառում է ՖՀՄՍ 17-ը:

ՀՀՄՍ 30-ի գործողության դադարեցումը

45. Սույն ՖՀՄՍ-ն փոխարինում է «Բացահայտումներ բանկերի և նմանադիպ ֆինանսական հաստատությունների ֆինանսական հաշվետվություններում» ՀՀՄՍ 30-ին:

Հավելված Ա

Սահմանումներ

Սույն հավելվածը այս ՖՀՄՍ-ի անբաժան մասն է:

պարտքային ռիսկ	Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի մի կողմը իր պարտականությունների չկատարմամբ մյուս կողմի համար կառաջացնի ֆինանսական կորուստ:
պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակներ	Պարտքային ռիսկի վարկանշավորում, որը հիմնված է ֆինանսական գործիքի գծով պարտազանցության տեղի ունենալու ռիսկի վրա:
արժույթային ռիսկ	Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխությունների հետևանքով:
տոկոսադրույքային ռիսկ	Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն՝ շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխությունների հետևանքով:
իրացվելիության ռիսկ	Այն բանի ռիսկը, որ կազմակերպությունը դժվարություններ կունենա ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են դրամական միջոց կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով:
վարկային պարտավորություններ	Վարկային պարտավորություններ ֆինանսական պարտավորություններ են, որոնք չեն հանդիսանում կարճաժամկետ առևտրական կրեդիտորական պարտքեր՝ վճարման սովորական ժամկետներով:
շուկայական ռիսկ	Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն շուկայական գների փոփոխությունների հետևանքով: Շուկայական ռիսկը ներառում է երեք տեսակի ռիսկ՝ արժույթային ռիսկ, տոկոսադրույքային ռիսկ և այլ գնային ռիսկ :
այլ գնային ռիսկ	Այն բանի ռիսկը, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն շուկայական գների փոփոխությունների (բացի տոկոսադրույքային ռիսկից և արժույթային ռիսկից առաջացողներից) արդյունքում, անկախ այն բանից, թե այդ փոփոխությունները պայմանավորված են առանձին ֆինանսական գործիքին կամ դրա թողարկողին հատուկ գործոններով, թե շուկայում շրջանառվող բոլոր նմանատիպ ֆինանսական գործիքների վրա ազդող գործոններով:

Հետևյալ տերմինները սահմանված են ՀՀՄՍ 32-ի 11-րդ, ՀՀՄՍ 39-ի 9-րդ պարագրաֆում, ՖՀՄՍ 9-ի Հավելված Ա-ում կամ ՖՀՄՍ 13-ի Հավելված Ա-ում և սույն ՖՀՄՍ-ում օգտագործվում են ՀՀՄՍ 32-ում, ՀՀՄՍ 39-ում, ՖՀՄՍ 9-ում և ՖՀՄՍ 13-ում որոշակիացված իմաստներով.

- ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք.

- պայմանագրի գծով ակտիվ
- պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվ
- ապաճանաչում,
- աճանցյալ գործիք (կամ աճանցյալ),
- շահաբաժիններ
- արդյունքային տոկոսադրույքի մեթոդ,
- բաժնային գործիք,
- ակնկալվող պարտքային կորուստներ,
- իրական արժեք,
- Ֆինանսական ակտիվ,
- Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիր,
- Ֆինանսական գործիք,
- Ֆինանսական պարտավորություն,
- «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով» չափվող ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն,
- կանխատեսված գործարք,
- Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք,
- հեջավորման գործիք,
- առևտրական նպատակներով պահվող,
- արժեզրկումից օգուտներ կամ կորուստներ,
- կորստի պահուստ,
- ժամկետանց,
- գնված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ,
- վերադասակարգման ամսաթիվ,
- կանոնավոր կերպով գնում կամ վաճառք:

Հավելված Բ

Կիրառման ուղեցույց

Սույն հավելվածը սույն ՖՀՄՍ-ի անբաժան մասն է:

Ֆինանսական գործիքների դասեր և բացահայտումների խորության աստիճանը (պարագրաֆ 6)

- Բ1. Պարագրաֆ 6-ը պահանջում է, որ կազմակերպությունը ֆինանսական գործիքները խմբավորի ըստ այնպիսի դասերի, որոնք համապատասխանում են բացահայտվող տեղեկատվության բնույթին և որոնք հաշվի են առնում այդ ֆինանսական գործիքների բնութագրերը: Պարագրաֆ 6-ում նկարագրված դասերը որոշվում են կազմակերպության կողմից և, հետևաբար, տարբերվում են ֆինանսական գործիքների կատեգորիաներից, որոնք նշված են ՖՀՄՍ 9 -ում (որոնք սահմանում են, թե ինչպես են չափվում ֆինանսական գործիքները, և որտեղ են ճանաչվում իրական արժեքի փոփոխությունները):
- Բ2. Ֆինանսական գործիքների դասերը որոշելիս՝ կազմակերպությունը պետք է առնվազն՝
- ա) ամորտիզացվող արժեքով չափվող գործիքները զատի իրական արժեքով չափվողներից,
  - բ) որպես առանձին դաս կամ դասեր դիտարկի այն ֆինանսական գործիքները, որոնք դուրս են սույն ՖՀՄՍ-ի գործողության ոլորտից:
- Բ3. Կազմակերպությունը, ելնելով իր սեփական հանգամանքներից, որոշում է, թե ինչ աստիճանի մանրամասներ այն պետք է ներկայացնի սույն ՖՀՄՍ-ի պահանջները բավարարելու համար, որքան ուշադրություն պետք է դարձնի այդ պահանջների տարբեր ասպեկտների վրա, և ինչպես է այն ընդհանրացնելու տեղեկատվությունը՝ ամբողջական պատկերը ցույց տալու համար, ընդ որում, առանց միավորելու տարբեր բնութագրեր ունեցող տեղեկատվությունը: Անհրաժեշտ է հավասարակշռություն գտնել երկու ծայրահեղությունների միջև՝ մի կողմից՝ ֆինանսական հաշվետվությունները ավելորդ մանրամասներով ծանրաբեռնելու, որոնք կարող են օգտակար չլինել ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողներին, և մյուս կողմից՝ չափազանց ընդհանրացման հետևանքով կարևոր տեղեկատվությունը չներկայացնելու կամ անհստակ ներկայացնելու: Օրինակ, կազմակերպությունը չպետք է ստվերի կարևոր տեղեկատվությունը՝ ներառելով այն մեծ քանակությամբ ոչ կարևոր մանրամասների մեջ: Նմանապես, կազմակերպությունը չպետք է բացահայտի այնչափ ընդհանրացված տեղեկատվություն, որը թույլ չի տալիս զանազանել առանձին գործարքների կամ դրանց հետ կապված ռիսկերի միջև էական տարբերությունները:
- Բ4. [Հանված է]

Այլ բացահայտումներ. հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն (պարագրաֆ 21)

- Բ5. Պարագրաֆ 21-ը պահանջում է բացահայտել ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման համար օգտագործված չափման հիմունքը (կամ հիմունքները) և հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության այլ տարրերը, որոնք տեղին են ֆինանսական հաշվետվությունները հասկանալու համար: Ֆինանսական գործիքների համար այդպիսի բացահայտումները կարող են ներառել՝
- ա) որպես «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող» նախորոշված ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների համար՝
    - (i) ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների բնույթը, որոնք նախորոշվել են որպես «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող»,

- (ii) այդ ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական պարտավորությունները որպես այդպիսին սկզբնական ճանաչման ժամանակ նախորոշելու չափանիշներ,
  - (iii) այն, թե ինչպես է կազմակերպությունը բավարարել ՖՀՄՍ 9-ի 4.2.2 պարագրաֆի պայմանները այդպիսի նախորոշման վերաբերյալ,
- աա) որպես «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» նախորոշված ֆինանսական ակտիվների համար՝
- (i) ֆինանսական ակտիվների բնույթը, որոնք կազմակերպությունը նախորոշել է որպես «իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող», և
  - (ii) ինչպես է կազմակերպությունը բավարարել ՖՀՄՍ 9-ի 4.1.5 պարագրաֆի չափանիշները նման նախորոշման համար,
- բ) [հանված է]
- գ) այն, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվների ստանդարտ ընթացակարգով գնումները կամ վաճառքները հաշվառվում են առևտրի օրվա դրությամբ, թե վերջնահաշվարկի օրվա դրությամբ (տես ՖՀՄՍ 9-ի պարագրաֆ 3.1.2-ը):
- դ) [հանված է]
- ե) այն, թե ինչպես են որոշվում ֆինանսական գործիքի յուրաքանչյուր կատեգորիայի գծով զուտ օգուտները կամ զուտ կորուստները (տես պարագրաֆ 20(ա)), օրինակ, արդյոք «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» հոդվածի գծով զուտ օգուտները կամ զուտ կորուստները ներառում են տոկոսային կամ շահաբաժնային եկամուտ.
- զ) [հանված է]
- է) [հանված է]

ՀՀՄՍ 1-ի պարագրաֆ 122-ը (2007թ-ին վերանայված) պահանջում է, որ կազմակերպությունը հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի դրույթների հետ մեկտեղ կամ այլ ծանոթագրություններում բացահայտի նաև այն դատողությունները, բացի նրանցից, որ ենթադրում են գնահատումներ, որոնք կատարել է ղեկավարությունը կազմակերպության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կիրառելիս, և որոնք ունեն ամենամեծ ազդեցությունը ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա:

Ֆինանսական գործիքներից առաջացող ռիսկերի բնույթը և չափը

Բ6. Պարագրաֆներ 31-42-ով պահանջվող բացահայտումները կամ պետք է ներկայացվեն ֆինանսական հաշվետվություններում, կամ ֆինանսական հաշվետվություններում հղում կատարելով, ներառվեն այլ հաշվետվությունների մեջ, ինչպիսիք են, օրինակ, ղեկավարության մեկնաբանությունները կամ ռիսկի մասին հաշվետվությունը, որոնք մատչելի են օգտագործողներին նույն պայմաններով և նույն ժամանակ, ինչ որ ֆինանսական հաշվետվությունները: Առանց այդպիսի փոխհղումների միջոցով ներառված տեղեկատվության, ֆինանսական հաշվետվությունները թերի են:

Քանակական բացահայտումներ (պարագրաֆ 34)

Բ7. 34(ա) պարագրաֆը պահանջում է ամփոփ քանակական տվյալների բացահայտում կազմակերպության ռիսկին ենթարկվածության մասին՝ հիմնված ներքին տեղեկատվության վրա, որը տրամադրվում է առանցքային կառավարչական անձնակազմին: Երբ կազմակերպությունը ռիսկին ենթարկվածությունը կառավարելու համար օգտագործում է մի քանի մեթոդ, կազմակերպությունը պետք է

տեղեկատվությունը բացահայտի՝ օգտագործելով այն մեթոդը կամ մեթոդները, որոնք ապահովում են ամենատեղին և ամենաարժանահավատ տեղեկատվություն: Տեղին լինելը և արժանահավատությունը քննարկվում են «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում և սխալներ» ՀՀՄՍ 8-ում:

- Բ8. 34(գ) պարագրաֆը պահանջում է բացահայտումներ ռիսկի համակենտրոնացման մասին: Ռիսկի համակենտրոնացում առաջանում է ֆինանսական գործիքներից, որոնք ունեն համանման բնութագրեր և տնտեսական և այլ պայմանները համանման կերպով են ազդում նրանց վրա: Ռիսկի համակենտրոնացման փաստի որոշումը պահանջում է դատողություն՝ հաշվի առնելով կազմակերպության հանգամանքները: Ռիսկի համակենտրոնացման բացահայտումը պետք է ներառի.
- ա) այն բանի նկարագրությունը, թե ինչպես է ղեկավարությունը որոշում համակենտրոնացումը,
  - բ) այն ընդհանուր բնութագրերի նկարագրությունը, որոնք որոշում են յուրաքանչյուր համակենտրոնացումը (օրինակ, կոնտրագենտը, աշխարհագրական տարածքը, փոխարժեքը կամ շուկան), և
  - գ) ռիսկին ենթարկվածության գումարը՝ կապված տվյալ բնութագիրը կիսող բոլոր ֆինանսական գործիքների հետ:

Պարտքային ռիսկի կառավարման գործելաճը (35Զ–35Է պարագրաֆներ)

- Բ8Ա. 35Զ(բ) պարագրաֆը պահանջում է տեղեկատվության բացահայտում այն մասին, թե ինչպես է կազմակերպության սահմանել պարտազանցումը տարբեր ֆինանսական գործիքների համար և այդ սահմանումներն ընտրելու պատճառները: ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.9 պարագրաֆին համապատասխան՝ որոշումը, թե արդյոք պետք է ճանաչվեն ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստները, հիմնված է սկզբնական ճանաչումից ի վեր պարտազանցման տեղի ունենալու ռիսկի աճի վրա: Կազմակերպության՝ պարտազանցման սահմանումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որը կօգնի ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին հասկանալու, թե ինչպես է կազմակերպությունը կիրառել ՖՀՄՍ 9-ի՝ ակնկալվող պարտքային կորուստների պահանջները, կարող է ներառել.
- ա) պարտազանցումը սահմանելիս դիտարկված որակական և քանակական գործոնները.
  - բ) այն, թե արդյոք տարբեր սահմանումներ են կիրառվել ֆինանսական գործիքների տարբեր տեսակների նկատմամբ. և
  - գ) ենթադրություններ ֆինանսական ակտիվի գծով պարտազանցումը տեղի ունենալուց հետո «առողջացման» մակարդակի մասին (այսինքն՝ այն ֆինանսական ակտիվների քանակը, որոնց կարգավիճակը վերականգնվում է «աշխատողի»):

- Բ8Բ. Օգնելու համար ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին՝ գնահատելու կազմակերպության վերակառուցման և վերափոխման քաղաքականությունները, 35Զ (գ) (ii) պարագրաֆը պահանջում է տեղեկատվության բացահայտում այն մասին, թե ինչպես է կազմակերպությունը վերահսկում (մշտադիտարկում) այն, թե որքանով է 35Զ(գ)(i) պարագրաֆին համապատասխան նախկինում բացահայտված ֆինանսական ակտիվների գծով կորստի պահուստը հետագայում չափվում ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով՝ ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.3 պարագրաֆին համապատասխան: Քանակական տեղեկատվությունը, որը կօգնի օգտագործողներին հասկանալ վերափոխված ֆինանսական ակտիվների պարտքային ռիսկի հետագա աճը, կարող է ներառել տեղեկատվություն 35Զ(գ)(i) է պարագրաֆ չափանիշներին բավարարող ֆինանսական ակտիվների մասին, որոնց համար կորստի պահուստը վերսկսել է չափվել

ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով (այսինքն՝ վատթարացման մակարդակը) :

- Բ8Գ. 35Է(ա) պարագրաֆը պահանջում է բացահայտել տեղեկատվություն ՖՀՄՍ 9-ի արժեզրկման գծով պահանջները կիրառելիս օգտագործված մուտքային տվյալների (ներդրանքների) և ենթադրությունների ու գնահատման մեթոդների հիմքի վերաբերյալ: Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափման կամ սկզբնական ճանաչումից ի վեր պարտքային ռիսկի աճի չափի որոշման համար կազմակերպության կողմից օգտագործվող ենթադրությունները և ներդրանքները կարող են ներառել տեղեկատվություն անցյալի փորձի վերաբերյալ ներքին տվյալներից կամ վարկանշային հաշվետվություններից և ենթադրություններ ֆինանսական գործիքների ակնկալվող ժամկետի և գրավի առարկայի վաճառքի ժամկետների վերաբերյալ:

Փոփոխություններ կորստի պահուստում (պարագրաֆ 35Ը)

- Բ8Դ. Համաձայն 35Ը պարագրաֆի՝ կազմակերպությունից պահանջվում է բացատրել ժամանակաշրջանի ընթացքում կորստի պահուստում փոփոխությունների պատճառները: Բացի կորստի պահուստի սկզբնական և վերջնական մնացորդների համաձայնեցումից, կարող է անհրաժեշտ լինի ներկայացնել փոփոխությունների պատմողական բացատրություն: Այս պատմողական բացատրությունը կարող է ներառել ժամանակաշրջանի ընթացքում կորստի պահուստի փոփոխման պատճառների վերլուծությունը, այդ թվում՝

- ա) պորտֆելի կազմը.
- բ) գնված կամ սկզբնավորված ֆինանսական գործիքների ծավալը. և
- գ) ակնկալվող պարտքային կորուստների նշանակալիությունը:

- Բ8Ե. Փոխատվության հանձնառությունների և ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի գծով կորստի պահուստը ճանաչվում է որպես պահուստ (պարտավորություն): Կազմակերպությունը ֆինանսական ակտիվների գծով կորստի պահուստի փոփոխությունների մասին տեղեկատվությունը պետք է բացահայտի փոխատվության հանձնառությունների և ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի գծով կորստի պահուստի փոփոխություններից առանձին: Այնուամենայնիվ, եթե ֆինանսական գործիքը ներառում է ինչպես տրամադրված վարկի (այսինքն՝ ֆինանսական ակտիվի), այնպես էլ չօգտագործված հանձնառության (այսինքն՝ փոխատվության հանձնառության) բաղադրիչներ, և կազմակերպությունը չի կարող առանձին-առանձին նույնացնել ֆինանսական ակտիվի բաղադրիչի գծով և փոխատվության հանձնառության բաղադրիչի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները, ապա փոխատվության հանձնառության գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները պետք է ճանաչվեն ֆինանսական ակտիվի գծով կորստի պահուստի հետ միասին: Այնքանով, որքանով միացյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները գերազանցում են ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը, պետք է ճանաչվի պահուստ (պարտավորություն):

Գրավ (35ԺԱ պարագրաֆ)

- Բ8Զ. 35ԺԱ-րդ պարագրաֆը պահանջում է տեղեկատվության բացահայտում, որը թույլ կտա ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին հասկանալ գրավի և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցներ ազդեցությունը ակնկալվող պարտքային կորուստների գումարի վրա: Կազմակերպությունից չի պահանջվում ոչ տեղեկատվության բացահայտում գրավի և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների իրական արժեքի վերաբերյալ և ոչ էլ պահանջվում քանակապես բնութագրել ակնկալվող պարտքային կորուստների (այսինքն՝ պարտազանցման պարագայում կորստի չափի) հաշվարկման մեջ ներառված գրավի ճշգրիտ արժեքը:

- Բ8Է. Գրավի և ակնկալվող պարտքային կորուստների գումարի վրա դրա ազդեցության պատմողական նկարագրությունը կարող է ներառել տեղեկատվություն ստորև նշվածների վերաբերյալ՝
- ա) որպես ապահովություն պահվող գրավի և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների հիմնական տեսակների (երաշխիքների, վարկային ածանցյալ գործիքների և հաշվանցման համաձայնագրեր, որոնք չեն բավարարում հաշվանցման չափանիշներին ըստ ՀՀՄՍ 32-ի) .
  - բ) պահվող գրավի և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների ծավալների և կորստի պահուստի առումով դրանց նշանակության. .
  - գ) գրավի և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների գնահատման և կառավարման քաղաքականության և գործընթացների,
  - դ) գրավի և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների կոնտրագենտների հիմնական տեսակների, և
  - ե) տեղեկատվություն ռիսկի կենտրոնացման վերաբերյալ գրավի և պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների շրջանակներում:

Պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը (պարագրաֆներ 35ԺԳ-35ԺԴ)

- Բ8Ը. 35-րդ պարագրաֆը պահանջում է բացահայտել տեղեկատվություն հաշվետու ամսաթվի դրությամբ կազմակերպության պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և պարտքային ռիսկի նշանակալի համակենտրոնացումների վերաբերյալ: Պարտքային ռիսկի համակենտրոնացում տեղի ունի, երբ մի շարք կոնտրագենտներ գտնվում են մեկ աշխարհագրական տարածաշրջանում կամ զբաղվում են համանման գործունեությամբ և ունեն համանման տնտեսական բնութագրեր, ինչի արդյունքում պայմանագրային պարտավորությունների կատարման իրենց կարողության վրա տնտեսական կամ այլ պայմանների փոփոխությունները կունենան համանման ազդեցություն: Կազմակերպությունը պետք է տրամադրի տեղեկատվություն, որը հնարավորություն կտա ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողներին հասկանալ, թե արդյոք կան այնպիսի որոշակի բնութագրեր ունեցող ֆինանսական գործիքների խմբեր կամ պորտֆելներ, որոնք կարող են ազդել ֆինանսական գործիքների այդ խմբի մեծ մասի վրա, ինչպիսին է որոշակի ռիսկերի կենտրոնացումը: Սա կարող է ներառել, օրինակ, վարկ/գրավ հարաբերակցությամբ խմբավորումները, աշխարհագրական, ճյուղային կամ ըստ թողարկողի տեսակի համակենտրոնացումները:
- Բ8Թ. 35ԺԳ պարագրաֆին համապատասխան տեղեկատվությունը բացահայտելու համար օգտագործվող պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակների քանակը պետք է համապատասխան լինի այն քանակին, որով կազմակերպությունը տրամադրում է ներքին տեղեկատվություն առանցքային կառավարչական անձնակազմին պարտքային ռիսկի կառավարման նպատակներով: Եթե ժամկետանցության վերաբերյալ տեղեկատվությունը փախառուին բնորոշ միակ հասանելի տեղեկատվությունն է, և կազմակերպությունը ՖՀՄՍ 9-ի 5.5.11 պարագրաֆին համապատասխան ժամկետանցության վերաբերյալ տեղեկատվությունն է օգտագործում՝ գնահատելու համար, թե արդյոք պարտքային ռիսկը սկզբնական ճանաչումից ի վեր նշանակալիորեն աճել է, ապա կազմակերպությունը պետք է տրամադրի վերլուծություն ըստ այդ ֆինանսական ակտիվների ժամկետանցության կարգավիճակի:
- Բ8Ժ. Երբ կազմակերպությունը ակնկալվող պարտքային կորուստները գնահատել է խմբային հիմունքով, կազմակերպությունը կարող է ի վիճակի չլինի բաշխելու (վերագրելու) առանձին ֆինանսական ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքը կամ փոխատվության հանձնառությունների և ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի գծով պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկի վարկանշավորման այն մակարդակներին, որոնց համար ճանաչվում են ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստները: Այդ դեպքում կազմակերպությունը պետք է 35ԺԳ

պարագրաֆի պահանջը կիրառի այն ֆինանսական գործիքների նկատմամբ, որոնք կարող են ուղղակիորեն վերագրվել պարտքային ռիսկի վարկանշավորման որևէ մակարդակի և առանձին բացահայտի այն ֆինանսական գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքը, որոնց համար ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստները չափվել են խմբային հիմքով.

Պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը (պարագրաֆ 36(ա))

Բ9. Պարագրաֆներ 35Ժ(ա) և 36(ա)-ն պահանջում են բացահայտել այն գումարը, որը լավագույնս ներկայացնում է պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը: Ֆինանսական ակտիվի համար դա, սովորաբար, համախառն հաշվեկշռային արժեքն է, հանած՝

ա) ՀՀՄՍ 32-ին համապատասխան հաշվանցված ցանկացած գումար , և,

բ) ՖՀՄՍ 9-ին համապատասխան ճանաչված ցանկացած կորստի պահուստ:

Բ10. Գործունեության այն ձևերը, որոնցից առաջանում է պարտքային ռիսկը, և դրա հետ կապված պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը, ներառում են մասնավորապես հետևյալները՝

ա) հաճախորդներին փոխառությունների տրամադրումը և այլ կազմակերպություններում ավանդների ներդնումը: Այս դեպքերում պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը համապատասխան ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքն է.

բ) ածանցյալ գործիքների կնքումը, օրինակ, արտարժույթի փոխանակման պայմանագրեր, տոկոսադրույքային սվոպեր և վարկային ածանցյալ գործիքներ: Եթե արդյունքում առաջացած ակտիվը չափվում է իրական արժեքով, ապա պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում հավասար կլինի հաշվեկշռային արժեքին.

գ) Ֆինանսական երաշխավորությունների տրամադրում: Այս դեպքում պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը առավելագույն գումարն է, որ կազմակերպությունը ստիպված կլինի վճարել, եթե պահանջվի կատարել երաշխավորությունը, որը կարող է շատ ավելի մեծ լինել, քան որպես պարտավորություն ճանաչված գումարը.

դ) փոխատվության հանձնառության ստանձնում, որը անհետկանչելի է պայմանագրի ժամկետի ընթացքում, կամ հետկանչելի է միայն էական անբարենպաստ փոփոխության դեպքում: Եթե թողարկողը չի կարող մարել փոխատվության հանձնառությունը զուտ հիմունքով դրամական միջոցով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, ապա պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը հանձնառության ամբողջ գումարն է: Պատճառը այն է, որ անորոշ է, թե արդյոք որևէ չստացված մասի գումարը կարող է պահանջվել ապագայում: Այս գումարը կարող է շատ ավելի մեծ լինել, քան որպես պարտավորություն ճանաչված գումարը:

Իրացվելիության ռիսկի քանակական բացահայտումներ (պարագրաֆներ 34(ա) և 39(ա) և (բ))

Բ10Ա. 34(ա) պարագրաֆին համապատասխան կազմակերպությունը բացահայտում է ամփոփ քանակական տվյալներ իրացվելիության ռիսկին իր ենթարկվածության վերաբերյալ՝ առանցքային կառավարչական անձնակազմին տրամադրվող ներքին տեղեկատվության հիման վրա: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի, թե ինչպես են այդ տվյալները որոշվել: Եթե այդ տվյալներում ներառված դրամական միջոցի (կամ այլ ֆինանսական ակտիվի) արտահոսքերը կարող են՝

ա) կամ տեղի ունենալ տվյալներում նշվածից նշանակալիորեն ավելի վաղ,

բ) կամ լինել տվյալներում նշվածներից նշանակալիորեն տարբեր գումարներով (օրինակ՝ այն ածանցյալ գործիքի գծով, որը տվյալներում ներառված է զուտ մարման հիմունքով, սակայն որի գծով կոնտրագենտն իրավունք ունի պահանջելու համախառն հիմունքով մարում),

ապա կազմակերպությունը պետք է նշի այդ փաստը և տրամադրի քանակական տեղեկատվություն, որն իր ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողներին հնարավորություն կտա գնահատել ռիսկի չափը, բացառությամբ, երբ այդ տեղեկատվությունը ներառված է 39(ա) կամ (բ) պարագրաֆով պահանջվող պայմանագրային մարման ժամկետների վերլուծությունում:

Բ11. 39(ա) և (բ) պարագրաֆով պահանջվող մարման ժամկետների վերլուծությունը պատրաստելիս, կազմակերպությունն օգտագործում է իր դատողությունը՝ որոշելու համար համապատասխան ժամանակային միջակայքերի թիվը: Օրինակ, կազմակերպությունը կարող է որոշել, որ տեղին են հետևյալ ժամանակային միջակայքերը՝

- ա) ոչ ավել, քան մեկ ամիս
- բ) ավելին, քան մեկ ամիսը, բայց ոչ ավել, քան երեք ամիս
- գ) ավելին, քան երեք ամիս, բայց ոչ ավել, քան մեկ տարի
- դ) ավելին, քան մեկ տարի, բայց ոչ ավել, քան հինգ տարի:

Բ11Ա. 39(ա) և (բ) պարագրաֆի պահանջը կատարելիս՝ կազմակերպությունը չպետք է առանձնացնի պարունակվող ածանցյալը հիբրիդային (բաղադրյալ) ֆինանսական գործիքից: Այդպիսի գործիքի համար կազմակերպությունը պետք է կիրառի 39(ա) պարագրաֆը:

Բ11Բ. 39(բ) պարագրաֆը պահանջում է, որ կազմակերպությունը ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների գծով բացահայտի մարման ժամկետների քանակական վերլուծություն, որը ցույց է տալիս պայմանագրային մնացյալ մարման ժամկետները, եթե պայմանագրային մարման ժամկետներն էական են դրամական հոսքերի ժամկետներն հասկանալու համար: Օրինակ՝ այդպես կարող է լինել՝

- ա) հինգ տարի մարման ժամկետով տոկոսադրույքային սվոպի դեպքում՝ փոփոխական դրույքով ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության դրամական հոսքերի հեջում,
- բ) վարկ տալու բոլոր հանձնառությունների դեպքում:

Բ11Գ. 39(ա) և (բ) պարագրաֆը պահանջում է, որ կազմակերպությունը բացահայտի ֆինանսական պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն, որը ցույց է տալիս որոշ ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային մնացյալ մարման ժամկետները: Այդ բացահայտումը կատարելիս՝

- ա) երբ կոնտրագենտը կարող է ընտրել, թե երբ է գումարը վճարվելու, պարտավորությունը վերագրվում է այն ամենավաղ ժամանակաշրջանին, որի ընթացքում կազմակերպությունից կարող է պահանջվել վճարել: Օրինակ՝ ֆինանսական պարտավորությունները, որոնք կազմակերպությունից կարող է պահանջվել մարել ըստ պահանջի (օրինակ՝ ցպահանջ ավանդները), ներառվում են ամենավաղ ժամանակային միջակայքի մեջ.
- բ) երբ կազմակերպությունը պարտավորվել է գումարները հասանելի դարձնել տարաժամկետ վճարումներով, յուրաքանչյուր վճարում ներառվում է այն ամենավաղ ժամանակային միջակայքում, որում կազմակերպությունից կարող է պահանջվել վճարումը: Օրինակ՝ չօգտագործված վարկային գիծը (վարկ տալու հանձնառությունը) ներառվում է այն ժամանակային միջակայքում, որը պարունակում է այն ամենավաղ ամսաթիվը, երբ այն կարող է օգտագործվել.

- գ) թողարկված ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի գծով երաշխիքի առավելագույն գումարը տեղաբաշխվում է այն ամենավաղ ժամանակաշրջանում, որում կարող է պահանջվել երաշխիքի կատարումը:

Բ11Դ. 39(ա) և (բ) պարագրաֆով պահանջվող մարման ժամկետների վերլուծությունում բացահայտվող պայմանագրային գումարները իրենցից ներկայացնում են պայմանագրային չգեղչված դրամական հոսքերը, օրինակ՝

- ա) վարձակալության գծով համախառն պարտավորությունները (նախքան ֆինանսական ծախսերը հանելը),
- բ) ֆորվարդային համաձայնագրով նախատեսված՝ դրամական միջոցով ֆինանսական ակտիվներ գնելու գները,
- գ) զուտ գումարները «փոփոխական վճարելու- ֆիքսված ստանալու» տոկոսադրույքային այն սվոպերի գծով, որոնց գծով փոխանակվում են զուտ դրամական հոսքերը,
- դ) փոխանակվելիք պայմանագրային գումարները այն ածանցյալ ֆինանսական գործիքում (օրինակ՝ արժույթային սվոպում), որի գծով փոխանակվում են համախառն դրամական հոսքերը և
- ե) վարկ տալու հանձնառությունների համախառն գումարը:

Այդպիսի չգեղչված դրամական հոսքերը տարբերվում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներառված գումարից, քանի որ վերջինս հիմնված է գեղչված դրամական հոսքերի վրա: Երբ վճարվելիք գումարը ֆիքսված չէ, բացահայտվող գումարը որոշվում է հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գոյություն ունեցող պայմաններից ելնելով: Օրինակ՝ երբ վճարվելիք գումարը տատանվում է որևէ ինդեքսի փոփոխություններից կախված, ապա բացահայտվող գումարը կարող է հիմնվել այդ ինդեքսի՝ ժամանակաշրջանի վերջի արժեքի վրա:

Բ11Ե. 39(գ) պարագրաֆը պահանջում է, որ կազմակերպությունը բացահայտի, թե ինչպես է կառավարում 39(ա) և (բ) պարագրաֆով պահանջվող քանակական բացահայտումներում ներկայացված հոդվածներում ներհատուկ իրացվելիության ռիսկը: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի իրացվելիության ռիսկը կառավարելու նպատակով պահվող ֆինանսական ակտիվների մարման ժամկետների վերլուծություն (օրինակ՝ ֆինանսական ակտիվներ, որոնք հեշտությամբ կարող են վաճառվել կամ ակնկալվում է, որ կստեղծեն դրամական ներհոսքեր՝ բավարարելու համար ֆինանսական պարտավորությունների դրամական արտահոսքերը), եթե այդ տեղեկատվությունն անհրաժեշտ է, որպեսզի ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողները հնարավորություն ունենան գնահատելու իրացվելիության ռիսկի բնույթն ու չափը:

Բ11Զ. Այլ գործոնները, որոնք կազմակերպությունը կարող է հաշվի առնել 39(գ) պարագրաֆով պահանջվող բացահայտումը կատարելիս, ներառում են, մասնավորապես, թե արդյոք կազմակերպությունը՝

- ա) ունի կոմերցիոն փոխառության միջոցներ (օրինակ՝ կոմերցիոն արժեթղթեր) կամ այլ վարկային գծեր (օրինակ՝ պահեստային վարկային միջոցներ), որոնցից կարող է օգտվել՝ իրացվելիության կարիքները բավարարելու համար,
- բ) պահում է ավանդներ կենտրոնական բանկերում՝ իրացվելիության կարիքները բավարարելու համար,
- գ) ունի ֆինանսավորման շատ բազմազան աղբյուրներ,
- դ) ունի իրացվելիության ռիսկի նշանակալի կենտրոնացումներ կամ իր ակտիվներում, կամ իր ֆինանսավորման աղբյուրներում,

- ե) ունի ներքին վերահսկողության գործընթացներ և արտակարգ դեպքերում գործելու պլաններ՝ իրացվելիության ռիսկը կառավարելու համար,
- զ) ունի գործիքներ, որոնք նախատեսում են արագացված վճարման պայմաններ (օրինակ՝ կազմակերպության վարկանիշի նվազման դեպքում),
- է) ունի գործիքներ, որոնք կարող են պահանջել գրավադրում (օրինակ՝ ածանցյալների գծով լրացուցիչ ապահովության պահանջ),
- ը) ունի գործիքներ, որոնք կազմակերպությանը իրավունք են տալիս իր ֆինանսական պարտավորությունները մարել՝ կամ դրամական միջոց (կամ այլ ֆինանսական ակտիվ) տրամադրելով, կամ իր բաժնետոմսերը տրամադրելով, կամ
- թ) ունի գործիքներ, որոնք հանդիսանում են հաշվանցման գլխավոր համաձայնագրերի առարկա:

Բ12-Բ16. [Հանված է]

Շուկայական ռիսկ. զգայնության վերլուծություն (պարագրաֆներ 40 և 41)

Բ17. Պարագրաֆ 40(ա)-ն պահանջում է, որ զգայնության վերլուծություն կատարվի շուկայական ռիսկի յուրաքանչյուր տեսակի համար, որին ենթարկված է կազմակերպությունը: Բ3 պարագրաֆին համապատասխան՝ կազմակերպությունը որոշում է, թե, ամբողջական պատկեր ցույց տալու նպատակով, ինչպես այն պետք է ընդհանրացնի տեղեկատվությունը՝ առանց միավորելու նշանակալիորեն տարբեր տնտեսական միջավայրերից առաջացող ռիսկերին ենթարկվածության վերաբերյալ տարբեր բնութագրերով տեղեկատվությունը: Օրինակ՝

- ա) կազմակերպությունը, որը ֆինանսական գործիքների առքուվաճառքով է զբաղվում, կարող է բացահայտել այս տեղեկատվությունը առանձին՝ առևտրական նպատակով պահվող ֆինանսական գործիքների համար, և առանձին՝, առևտրական նպատակներով չպահվողների համար.
- բ) կազմակերպությունը գերսղաճային տարածաշրջաններում շուկայական ռիսկերին իր ենթարկվածությունը չպետք է միավորի շատ ցածր սղաճով տարածաշրջաններում նույն շուկայական ռիսկերին իր ենթարկվածության հետ:

Եթե կազմակերպությունը ենթարկված է միայն մեկ տեսակի շուկայական ռիսկի միայն մեկ տնտեսական միջավայրում, այն չպետք է ներկայացնի մասնատված (ապախոշորացված) տեղեկատվություն:

Բ18. Պարագրաֆ 40(ա)-ն պահանջում է, որ զգայնության վերլուծություն ցույց տա, թե ինչպիսին կլինի շահույթի կամ վնասի և կապիտալի վրա՝ համապատասխան ռիսկային փոփոխականի (օրինակ, գերակշռող շուկայական տոկոսադրույքների, արտարժույթի փոխարժեքների, բաժնետոմսերի գների կամ ապրանքների գների) ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունների ազդեցությունը: Այս նպատակով՝

- ա) կազմակերպություններից չի պահանջվում որոշել, թե ինչպիսին կլինեն ժամանակաշրջանի շահույթ կամ վնասը, եթե համապատասխան ռիսկային փոփոխականները տարբեր լինեին: Փոխարենը՝ կազմակերպությունները բացահայտում են հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ շահույթ կամ վնասի և կապիտալի վրա ազդեցությունը՝ ենթադրելով, որ համապատասխան ռիսկային փոփոխականի խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունը տեղի է ունեցել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ, և կիրառվել է այդ ամսաթվին գոյություն ունեցող ռիսկի ենթարկվածության նկատմամբ: Օրինակ, եթե կազմակերպությունը տարեվերջի դրությամբ ունի լողացող տոկոսադրույքով պարտավորություն, կազմակերպությունը կբացահայտի ազդեցությունը շահույթ կամ վնասի (այսինքն՝ տոկոսային

ծախսի) վրա ընթացիկ տարվա համար, եթե տոկոսադրույքները փոփոխված լինեին խելամտորեն հնարավոր գումարներով:

- բ) կազմակերպություններից չի պահանջվում բացահայտել համապատասխան ռիսկային փոփոխականի՝ խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունների միջակայքի ներսում յուրաքանչյուր փոփոխության ազդեցությունը շահույթ կամ վնասի և սեփական կապիտալի վրա: Բավարար է միայն խելամտորեն հնարավոր միջակայքի սահմանային փոփոխությունների ազդեցությունների բացահայտումը:

Բ19. Համապատասխան ռիսկային փոփոխականի խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունը որոշելիս՝ կազմակերպությունը պետք է դիտարկի՝

- ա) տնտեսական միջավայրերը, որոնցում այն գործում է: Խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունը չպետք է ներառի շատ քիչ հավանական կամ «վատագույն դեպքի» սցենարը կամ «ստրեսային թեստեր»: Ավելին, եթե հիմքում ընկած փոփոխականի փոփոխության տեմպը կայուն է, կարիք չկա, որ կազմակերպությունը փոփոխի ռիսկային փոփոխականի՝ իր կողմից ընտրված խելամտորեն հնարավոր փոփոխությունը: Օրինակ, ենթադրենք՝ տոկոսադրույքները 5 տոկոս են, և կազմակերպությունը որոշել է, որ տոկոսադրույքի խելամտորեն հնարավոր տատանումը 50 բազիսային կետ է: Այն պետք է բացահայտի ազդեցությունը շահույթ կամ վնասի և սեփական կապիտալի վրա, եթե տոկոսադրույքները փոփոխվեին դառնալով 4.5 տոկոս կամ 5.5 տոկոս: Հաջորդ ժամանակաշրջանում տոկոսադրույքները բարձրացել են մինչև 5.5 տոկոս: Կազմակերպությունը շարունակում է ենթադրել, որ տոկոսադրույքները կարող են տատանվել ± 50 բազիսային կետով (այսինքն, որ տոկոսադրույքների փոփոխության տեմպը կայուն է): Կազմակերպությունը կբացահայտի ազդեցությունը շահույթ կամ վնասի և սեփական կապիտալի վրա, եթե տոկոսադրույքները փոփոխվեին՝ դառնալով 5 տոկոս կամ 6 տոկոս: Կազմակերպությունը պարտավոր չէ վերանայել իր գնահատականը այն մասին, որ տոկոսադրույքները խելամտորեն կարող են տատանվել ± 50 բազիսային կետով, բացառությամբ, երբ ի հայտ է գալիս վկայություն այն մասին, որ տոկոսադրույքները դարձել են զգալիորեն ավելի անկայուն:

- բ) ժամանակային միջակայքը, որի համար այն կատարում է գնահատումը: Զգայնության վերլուծությունը պետք է ցույց տա փոփոխությունների ազդեցությունը, որոնք դիտարկվում են որպես խելամտորեն հնարավոր տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում, մինչև որ կազմակերպությունը հաջորդ անգամ ներկայացնի այս բացահայտումները, ինչը սովորաբար, իր հաջորդ տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանն է:

Բ20. Պարագրաֆ 41-ը կազմակերպությանը թույլ է տալիս օգտագործել զգայնության վերլուծությունը, որն արտացոլում է ռիսկային փոփոխականների փոխկապակցվածությունը, ինչպիսին է, օրինակ, ռիսկին ենթակա արժեքի մեթոդաբանությունը, եթե կազմակերպությունն օգտագործում է այդ վերլուծությունը ֆինանսական ռիսկերին իր ենթարկվածությունը կառավարելու նպատակով: Դա կիրառելի է նույնիսկ այն դեպքում, երբ այդպիսի մեթոդաբանությունը չափում է միայն հնարավոր կորուստները, բայց չի չափում հնարավոր շահումները: Այդպիսի կազմակերպությունը կարող է համապատասխանել 41(ա) պարագրաֆի պահանջին՝ բացահայտելով ռիսկին ենթակա արժեքի օգտագործվող մոդելի տեսակը (օրինակ, արդյոք, մոդելը հիմնվում է Մոնթե Կառլոյի սիմուլյացիաների վրա), մոդելի աշխատանքի սկզբունքների բացատրությունը և հիմնական ենթադրությունները (օրինակ, պահման ժամանակահատվածը և վստահության մակարդակը): Կազմակերպությունները կարող են նաև բացահայտել դիտարկումների իրականացման ժամանակահատվածը և այդ ժամանակահատվածի ընթացքում դիտարկումներին տրված կշիռներին, բացատրություն, թե հաշվարկներում ինչպես են հաշվի առնվել ընտրանքները, ինչպես նաև, թե փոփոխականությունների և կորելյացիաների ինչ

գործակիցներ (կամ, որպես այլընտրանք, Մոնթե Կարլոյի հավանականությունների բաշխման սիմուլյացիաներ) են օգտագործվել:

- Բ21. Կազմակերպությանը պետք է ներկայացնի զգայնության վերլուծություն իր ամբողջ բիզնեսի համար, սակայն կարող է կատարել տարբեր տիպի զգայնության վերլուծության ֆինանսական գործիքների տարբեր դասերի համար:

Տոկոսադրույքային ռիսկ

- Բ22. *Տոկոսադրույքային ռիսկը* առաջանում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված տոկոսակիր ֆինանսական գործիքների (օրինակ, թողարկված կամ ձեռքբերված պարտքային գործիքների) գծով և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում չճանաչված որոշ ֆինանսական գործիքների (օրինակ, որոշ վարկ տալու հանձնառությունների) գծով:

Արժույթային ռիսկ

- Բ23. *Արժույթային ռիսկը* (կամ արտարժույթային ռիսկը) առաջանում է ֆինանսական գործիքներից, որոնք արտահայտված են արտարժույթով, այսինքն արժույթով, որը տարբեր է ֆունկցիոնալ արժույթից, որով դրանք չափվում են: Սույն ՖՀՄՍ-ի նպատակներով, արժույթային ռիսկ չի առաջանում ոչ դրամական հոդվածներ հանդիսացող ֆինանսական գործիքներից, ինչպես նաև ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ֆինանսական գործիքներից:

- Բ24. Զգայնության վերլուծություն է բացահայտվում յուրաքանչյուր արժույթի համար, որի գծով կազմակերպությունը էականորեն ենթարկված է ռիսկի:

Այլ գնային ռիսկ

- Բ25. *Այլ գնային ռիսկը* ֆինանսական գործիքների գծով առաջանում է, օրինակ, ապրանքների գների կամ բաժնետոմսերի գների փոփոխությունների պատճառով: Պարագրաֆ 40-ի պահանջները բավարարելու համար կազմակերպությունը կարող է բացահայտել որոշակի բորսայական ինդեքսի, ապրանքի գնի կամ այլ ռիսկային փոփոխականի նվազման ազդեցությունը: Օրինակ, եթե կազմակերպությունը տրամադրում է մնացորդային արժեքի երաշխիքներ, որոնք ֆինանսական գործիքներ են, ապա կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այն ակտիվների արժեքի աճը կամ նվազումը, որոնց նկատմամբ կիրառվում է երաշխիքը:

- Բ26. Բաժնետոմսերի գնի գծով ռիսկ առաջացնող ֆինանսական գործիքների երկու օրինակներ են՝ (ա) այլ կազմակերպության բաժնետոմսերում ներդրումներ անելը և (բ) ներդրումը տրաստում, որն, իր հերթին ներդրում ունի բաժնային գործիքներում: Այլ օրինակներից են որոշակի քանակությամբ բաժնային գործիքներ գնելու կամ վաճառելու ֆորվարդային պայմանագրերը և, օպցիոնները, և բաժնետոմսերի գների գծով ինդեքսավորված սվոպերը: Այդպիսի ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի վրա ազդեցություն է գործում հիմքում ընկած բաժնային գործիքների շուկայական գինը:

- Բ27. 40(ա) պարագրաֆին համապատասխան՝ շահույթ կամ վնասի զգայնությունը (որն առաջանում է, օրինակ, որպես «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» գործիքներից) բացահայտվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի զգայնությունից (որն առաջանում է, օրինակ, բաժնային գործիքներում ներդրումներից, որոնց իրական արժեքի փոփոխությունները ներկայացված են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում) առանձին:

- Բ28. Ֆինանսական գործիքները, որոնք կազմակերպությունը դասակարգել է որպես բաժնային գործիքներ, չեն վերաչափվում: Ոչ շահույթ կամ վնասի, ոչ էլ սեփական կապիտալի վրա ազդեցություն չի ունենա այդ բաժնային գործիքների գների փոփոխության ռիսկը: Համապատասխանաբար, զգայնության վերլուծություն չի պահանջվում:

Ապահանջում (պարագրաֆներ 42Գ – 42Ը)

Շարունակվող ներգրավվածություն (պարագրաֆ 42Գ)

- Բ29. 42Ե-42Ը պարագրաֆների բացահայտման պահանջների նպատակով, փոխանցված ֆինանսական ակտիվում շարունակվող ներգրավվածության գնահատումը կատարվում է հաշվետու կազմակերպության մակարդակով: Օրինակ, եթե դուստր կազմակերպությունը չկապակցված երրորդ կողմին փոխանցում է ֆինանսական ակտիվ, որում դուստր կազմակերպության մայր կազմակերպությունն ունի շարունակվող ներգրավվածություն, ապա դուստր կազմակերպությունը իր առանձին կամ անհատական ֆինանսական հաշվետվություններում փոխանցված ակտիվում իր ներգրավվածության առկայության որոշման գնահատումներում չի ներառում մայր կազմակերպության ներգրավվածությունը (այսինքն, երբ դուստր կազմակերպությունը հաշվետու կազմակերպություն է): Սակայն, մայր կազմակերպությունը իր դուստր կազմակերպության կողմից փոխանցված ֆինանսական ակտիվում իր շարունակվող ներգրավվածությունը (կամ խմբի մեկ այլ անդամի ներգրավվածությունը) կներառի՝ որոշելիս արդյոք այն իր համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում փոխանցված ակտիվում ունի շարունակվող ներգրավվածություն, թե ոչ (այսինքն, երբ հաշվետու կազմակերպությունը խումբ է):
- Բ30. Կազմակերպությունը չունի շարունակվող ներգրավվածություն փոխանցված ֆինանսական ակտիվում, եթե, որպես փոխանցման մաս, այն չի պահպանում ոչ այդ ֆինանսական ակտիվին բնորոշ պայմանագրային իրավունքները կամ պարտականությունները և ոչ էլ ձեռք է բերում փոխանցված ֆինանսական ակտիվի հետ կապված նոր պայմանագրային իրավունքներ կամ պարտականություններ: Կազմակերպությունը չունի շարունակվող ներգրավվածություն փոխանցված ֆինանսական ակտիվում, եթե չունի մասնակցություն փոխանցված ֆինանսական ակտիվի ապագա արդյունքում և ոչ էլ ապագայում վճարումներ կատարելու պարտականություն՝ փոխանցված ֆինանսական ակտիվի հետ կապված որևէ հանգամանքներում: Այս համատեքստում «վճարումներ» տերմինը չի ներառում փոխանցված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը, որոնք կազմակերպությունն հավաքում է և պարտավոր է փոխանցել ստացողին:
- Բ30Ա. Երբ կազմակերպությունը փոխանցում է ֆինանսական ակտիվը, կազմակերպությունը կարող է պահպանել այդ ֆինանսական ակտիվը վճարման դիմաց սպասարկելու իրավունքը, որը սահմանված է, օրինակ, սպասարկման պայմանագրով: Կազմակերպությունը գնահատում է սպասարկման պայմանագիրը 42Գ և Բ30 պարագրաֆներում ներկայացված ուղեցույցի համապատասխան՝ որոշելու համար, թե արդյոք սպասարկման պայմանագրի արդյունքում կազմակերպությունն ունի շարունակվող ներգրավվածություն՝ բացահայտման պահանջների նպատակով: Օրինակ, սպասարկողը փոխանցված ֆինանսական ակտիվում կունենա շարունակվող ներգրավվածություն բացահայտման պահանջների նպատակով, եթե սպասարկման վճարը կախված է փոխանցված ֆինանսական ակտիվից հավաքված դրամական հոսքերի գումարից կամ ժամանակից: Նմանապես, սպասարկողն ունի շարունակվող ներգրավվածություն բացահայտման պահանջների նպատակով, եթե ֆիքսված վճարը ամբողջությամբ չի վճարվի փոխանցված ֆինանսական ակտիվի «չաշխատելու» պատճառով: Այս օրինակներում սպասարկողը մասնակցություն ունի փոխանցված ֆինանսական ակտիվի ապագա «արդյունքում»: Այս

գնահատականը կախված չէ այն բանից, թե արդյոք ստացվող վճարն ակնկալվում է, որ պատշաճորեն կփոխհատուցի կազմակերպությանը ծառայության մատուցման դիմաց:

- Բ31. Փոխանցված ֆինանսական ակտիվում շարունակվող ներգրավվածությունը կարող է առաջանալ փոխանցման հետ կապված ստացողի կամ երրորդ կողմի հետ կնքած փոխանցման համաձայնագրի կամ առանձին համաձայնագրի պայմանագրային դրույթներից:

Փոխանցված ֆինանսական ակտիվներ, որոնք ամբողջությամբ չեն ապաճանաչվում (պարագրաֆ 42Դ)

- Բ32. Պարագրաֆ 42Դ-ն պահանջում է կատարել բացահայտումներ, երբ փոխանցված ֆինանսական ակտիվները կամ դրանց մի մասը չեն որակվում որպես ապաճանաչմանը ենթակա: Այդ բացահայտումները պահանջվում են կատարել յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվին, որի դրությամբ կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել փոխանցված ֆինանսական ակտիվները՝ անկախ նրանից, թե երբ են փոխանցումները կատարվել:

Շարունակվող ներգրավվածության տեսակները (42Ե – 42Ը)

- Բ33. 42Ե-42Ը պարագրաֆները պահանջում են կատարել որակական և քանակական բացահայտումներ ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվներում շարունակվող ներգրավվածության յուրաքանչյուր տեսակի համար: Կազմակերպությունը պետք է խմբավորի իր շարունակվող ներգրավվածությունն ըստ տեսակների, որոնք ներկայացնում են ռիսկերին կազմակերպության ենթարկվածությունը: Օրինակ՝ կազմակերպությունը կարող է խմբավորել իր շարունակվող ներգրավվածությունն ըստ ֆինանսական գործիքի տեսակի (օրինակ՝ երաշխիքներ կամ գնման օպցիոններ), կամ ըստ փոխանցման տեսակի (օրինակ՝ դեբիտորական պարտքերի ֆակտորինգ, արժեթղթավորում և արժեթղթերի փոխառություն):

Փոխանցված ակտիվները հետզնելու նպատակով չզեղված դրամական արտահոսքերի մարման ժամկետների վերլուծություն (պարագրաֆ 42Ե(ե))

- Բ34. Պարագրաֆ 42Ե(ե)-ն կազմակերպությունից պահանջում է բացահայտել ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվները հետզնելու նպատակով չզեղված դրամական արտահոսքերի մարման ժամկետների վերլուծությունը, կամ ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվների հետ կապված ստացողին վճարման ենթակա այլ գումարները՝ ցույց տալով կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածության պայմանագրային մնացյալ մարման ժամկետները: Այս վերլուծությունը տարբերակում է հետևյալ դրամական միջոցները. նրանք, որոնք կազմակերպությունից պահանջվում են վճարել (օրինակ՝ ֆորվարդային պայմանագրեր), նրանք, որոնք կազմակերպությունից կարող են պահանջվել վճարել (օրինակ, դուրս գրված վաճառքի օպցիոններ) և նրանք, որոնք կազմակերպությունը կարող է վճարել իր հայեցողությամբ (օրինակ՝ ձեռք բերված գնման օպցիոններ):
- Բ35. 42Ե(ե) պարագրաֆի համաձայն պահանջվող մարման ժամկետների վերլուծությունը պատրաստելիս, կազմակերպությունն օգտագործում է իր դատողությունը՝ որոշելու համար համապատասխան ժամանակային միջակայքերը: Օրինակ, կազմակերպությունը կարող է որոշել, որ տեղին են հետևյալ ժամանակային միջակայքերը՝
- ա) ոչ ավել, քան մեկ ամիս,
  - բ) ավելին, քան մեկ ամիսը, բայց ոչ ավել, քան երեք ամիս,
  - գ) ավելին, քան երեք ամիս, բայց ոչ ավել, քան վեց ամիս,
  - դ) ավելին, քան վեց ամիս, բայց ոչ ավել, քան մեկ տարի,

- ե) ավելին, քան մեկ տարի, բայց ոչ ավել, քան երեք տարի,
- զ) ավելին, քան երեք տարի, բայց ոչ ավել, քան հինգ տարի, և
- է) հինգ տարուց ավել:

Բ36. Եթե առկա է հնարավոր մարման ժամկետների տիրույթ, դրամական հոսքերը ներառվում են՝ հիմնվելով ամենավաղ ամսաթվի վրա, որի դրությամբ կազմակերպությունից պահանջվում է վճարել կամ կազմակերպությանը թույլատրվում է վճարել:

Որակական տեղեկատվություն (պարագրաֆ 42Ե(զ))

Բ37. Պարագրաֆ 42Ե(զ) կետով պահանջվող որակական տեղեկատվությունը ներառում է ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվների նկարագրությունը, ինչպես նաև այդ ակտիվների փոխանցումից հետո պահպանված շարունակվող ներգրավվածության բնույթը և նպատակը: Այն նաև ներառում է այն ռիսկերի նկարագրությունը, որոնց կազմակերպությունը ենթարկվում է, ներառյալ՝

- ա) նկարագրություն, թե ինչպես է կազմակերպությունը կառավարում ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվներում իր շարունակվող ներգրավվածությանը բնորոշ ռիսկը,
- բ) արդյոք կազմակերպությունից պահանջվում է վնասներ կրել այլ կողմերից առաջ, և կողմերի ստանձնվող վնասների հերթականությունը և գումարները, երբ կողմերի մասնակցության աստիճանակարգն ավելի ցածր է, քան կազմակերպության մասնակցությունը տվյալ ակտիվում (այսինքն՝ տվյալ ակտիվում իր շարունակվող ներգրավվածությունը),
- գ) ֆինանսական աջակցություն տրամադրելու կամ փոխանցված ֆինանսական ակտիվը հետգնելու պարտականությունների հետ կապված նախադրյալների նկարագրությունը:

Ապաճանաչման գծով օգուտներ կամ կորուստներ (պարագրաֆ 42Է(ա))

Բ38. 42Է(ա) պարագրաֆը կազմակերպությունից պահանջում է բացահայտել ֆինանսական ակտիվների ապաճանաչման գծով օգուտները կամ կորուստները, որում կազմակերպությունն ունի շարունակվող ներգրավվածություն: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի արդյոք ապաճանաչումից օգուտը կամ կորուստը առաջացել է նախկինում ճանաչված ակտիվի՝ որպես մեկ ամբողջություն, և նրա բաղադրիչների իրական արժեքների (այսինքն՝ մասնակցությունը ապաճանաչված ակտիվում և կազմակերպության կողմից պահպանված մասնակցությունը) տարբերությունից թե ոչ: Այդ դեպքում, կազմակերպությունը նաև պետք է բացահայտի՝ արդյոք իրական արժեքի չափումներն ընդգրկում են նշանակալի մուտքային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտելի շուկայական տվյալների վրա, ինչպես նկարագրված է 27Ա պարագրաֆում:

Լրացուցիչ տեղեկատվություն (պարագրաֆ 42Ը)

Բ39. 42Դ-42Ը պարագրաֆներում պահանջվող բացահայտումները կարող է բավարար չլինեն ապահովելու 42Բ պարագրաֆի բացահայտման պահանջները: Այս դեպքում, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի որևէ լրացուցիչ տեղեկատվություն, որն անհրաժեշտ է բավարարելու բացահայտման նպատակները: Հաշվի առնելով հանգամանքները, կազմակերպությունը պետք է որոշի, թե որքան լրացուցիչ տեղեկատվություն է անհրաժեշտ տրամադրել՝ օգտագործողների տեղեկատվական կարիքները բավարարելու համար, և որքան է կազմակերպությունը կարևորում լրացուցիչ տեղեկատվության տարբեր ասպեկտները: Անհրաժեշտ է հավասարակշռություն պահպանել ֆինանսական հաշվետվությունները չափազանց շատ մանրամասներով ծանրաբեռնելու, որոնք

հնարավոր է չօժանդակելն ֆինանսական հաշվետվություններ օգտագործողներին և չափազանց մեծ թվով միավորումների արդյունքում տեղեկատվությունը ոչ հստակ միջև:

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցումը (պարագրաֆներ 13Ա -13Զ)

Գործողության ոլորտը (պարագրաֆ 13Ա)

- Բ40. 13Բ-13Ե պարագրաֆների բացահայտումները պահանջվում են բոլոր ճանաչված ֆինանսական գործիքների համար, որոնք հաշվանցվում են ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի համաձայն: Ի լրումն, ֆինանսական գործիքները ներառվում են 13Բ-13Ե պարագրաֆների բացահայտման պահանջներում, եթե դրանք ենթակա են իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր պայմանավորվածության կամ համանման ֆինանսական գործիքներ և գործառնություններ ներառող համանման համաձայնագրի՝ անկախ նրանից այդ ֆինանսական գործիքները հաշվանցվում են ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի համաձայն, թե ոչ:
- Բ41. 13Ա և Բ40 պարագրաֆներում նշված համանման համաձայնագրերը ներառում են ածանցյալ քլիրինգային համաձայնագրեր, հետգնման գլոբալ գլխավոր համաձայնագրեր (ռեպո պայմանագրեր), արժեթղթերի փոխառության գլոբալ գլխավոր համաձայնագրեր և ֆինանսական գրավին վերաբերող այլ հարակից իրավունքներ: Պարագրաֆ Բ40-ում նշված համանման ֆինանսական գործիքները և գործառնությունները ներառում են ածանցյալ գործիքներ, վաճառքի և հետգնման համաձայնագրեր, հակադարձ վաճառքի և հետգնման համաձայնագրեր, և արժեթղթերի փոխառության համաձայնագրեր: Այն ֆինանսական գործիքները, որոնք չեն ընդգրկվում պարագրաֆ 13Ա-ի գործողության ոլորտում, ներառում են միևնույն հաստատությունում առկա վարկերը և հաճախորդների ավանդները (եթե դրանք չեն հաշվանցվում ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում), ինչպես նաև ֆինանսական գործիքները, որոնք ենթակա են միայն գրավի համաձայնագրում ներառման:

Պարագրաֆ 13Ա-ի գործողության ոլորտում գտնվող ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների վերաբերյալ քանակական տեղեկատվության բացահայտում (պարագրաֆ 13Գ)

- Բ42. Պարագրաֆ 13Գ-ի համաձայն բացահայտված ֆինանսական գործիքները կարող են ենթակա լինել տարբեր չափման պահանջների (օրինակ՝ հետգնման համաձայնագրին վերաբերող կրեդիտորական պարտքը կարող է չափվել ամորտիզացված արժեքով, մինչդեռ ածանցյալ գործիքը պետք է չափվի իրական արժեքով): Կազմակերպությունը ֆինանսական գործիքները պետք է ներառի դրանց ճանաչված գումարներով և համապատասխան բացահայտումներում նկարագրի դրանց չափումից առաջացող տարբերությունները:

Պարագրաֆ 13Ա-ի գործողության ոլորտում գտնվող ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների համախառն գումարների բացահայտում (պարագրաֆ 13Գ(ա))

- Բ43. Պարագրաֆ 13Գ(ա)-ով պահանջվող գումարները վերաբերում են այն ճանաչված ֆինանսական գործիքներին, որոնք հաշվանցվում են ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի համաձայն: 13Գ(ա) պարագրաֆով պահանջվող գումարները նույնպես վերաբերում են այն ճանաչված ֆինանսական գործիքներին, որոնք ենթակա են իրավաբանորեն ամրագրված գլխավոր հաշվանցման պայմանավորվածության կամ համանման համաձայնագրի՝ անկախ նրանից դրանք բավարարում են հաշվանցման չափանիշները, թե ոչ: Սակայն, պարագրաֆ 13Գ(ա) կետով պահանջվող բացահայտումները չեն վերաբերում այն գումարներին, որոնք ճանաչվում են գրավի համաձայնագրերի արդյունքում, որոնք չեն բավարարում

ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի հաշվանցման չափանիշներին: Փոխարենը, այդպիսի գումարները պետք է բացահայտվեն 13Գ(դ) կետի համաձայն:

ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի չափանիշների համաձայն հաշվանցված գումարների բացահայտումը (պարագրաֆ 13Գ(բ))

- Բ44. Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված զուտ գումարները որոշելիս՝ պարագրաֆ 13Գ(բ)-ն կազմակերպություններից պահանջում է բացահայտել ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի համաձայն հաշվանցված գումարները: Ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների գումարները, որոնք ենթակա են հաշվանցվելու նույն պայմանավորվածության շրջանակներում պետք է բացահայտվեն և ֆինանսական ակտիվին, և ֆինանսական պարտավորությանը վերաբերող բացահայտումներում: Սակայն, բացահայտվող գումարները (օրինակ՝ աղյուսակի տեսքով) սահմանափակվում են հաշվանցման ենթակա գումարներով: Օրինակ, կազմակերպությունը կարող է ունենալ ճանաչված ածանցյալ ակտիվ և ճանաչված ածանցյալ պարտավորություն, որոնք բավարարում են ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի հաշվանցման չափանիշներին: Եթե ածանցյալ ակտիվի համախառն գումարը մեծ է ածանցյալ պարտավորության համախառն գումարից, ապա ֆինանսական ակտիվի բացահայտման աղյուսակում կներառվի ածանցյալ ակտիվի ամբողջ գումարը (պարագրաֆ 13Գ(ա) կետի համաձայն) և ածանցյալ պարտավորության ամբողջ գումարը (պարագրաֆ 13Գ(բ) կետի համաձայն): Սակայն, թեև ֆինանսական պարտավորության բացահայտման աղյուսակը կներառի ածանցյալ պարտավորության ամբողջ գումարը (պարագրաֆ 13Գ(ա) կետի համաձայն), այն կներառի միայն ածանցյալ ակտիվի այն գումարը (13Գ(բ) կետի համաձայն), որը հավասար է ածանցյալ պարտավորության գումարին:

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված զուտ գումարների բացահայտում (պարագրաֆ 13Գ(գ))

- Բ45. Եթե կազմակերպությունն ունի գործիքներ, որոնք բավարարում են սույն բաժնի բացահայտումների գործողության ոլորտին (ինչպես սահմանված է պարագրաֆ 13Ա-ում), սակայն չեն բավարարում ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի հաշվանցման չափանիշներին, ապա պարագրաֆ 13Գ(գ) կետով պահանջվող բացահայտման ենթակա գումարները դառնում են պարագրաֆ 13Գ(ա) կետով պահանջվող բացահայտման ենթակա գումարներին հավասար:
- Բ46. Պարագրաֆ 13Գ(գ) կետով պահանջվող բացահայտման ենթակա գումարները պետք է համադրվեն ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ ներկայացված առանձին տողային հոդվածի գումարների հետ: Օրինակ, եթե կազմակերպությունը որոշում է, որ ֆինանսական հաշվետվության առանձին տողային հոդվածի գումարների միավորումը (խմբավորումը) կամ մանրամասնեցումը (ապախմբավորումը) տրամադրում է ավելի տեղին տեղեկատվություն, ապա այն պետք է համադրի պարագրաֆ 13Գ(գ) կետում բացահայտված միավորված կամ մանրամասնեցված գումարները ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված առանձին տողային հոդվածի գումարների հետ:

Իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր պայմանավորվածության ենթակա գումարների բացահայտումը, որոնք այլ կերպ չեն ներառվում պարագրաֆ 13Գ(բ) կետում (պարագրաֆ 13Գ (դ))

- Բ47. Պարագրաֆ 13Գ(դ) կետը կազմակերպություններից պահանջում է բացահայտել այն գումարները, որոնք ենթակա են իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր պայմանավորվածության կամ համանման համաձայնագրում ներառման, որոնք այլ կերպ չեն ներառվում պարագրաֆ 13Գ(բ) կետում: Պարագրաֆ 13Գ(դ)(i) կետը վերաբերում է ճանաչված ֆինանսական գործիքների գումարներին, որոնք

չեն բավարարում ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի հաշվանցման որոշ կամ բոլոր չափանիշներին (օրինակ՝ հաշվանցելու ներկա իրավունքները, որոնք չեն բավարարում ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42(բ) կետի չափանիշին, կամ հաշվանցելու պայմանական իրավունքները, որոնք իրավաբանորեն ամրագրված են և իրագործելի միայն կոնտրագենտների կողմից վճարման խախտման, անվճարունակության կամ սնանկացման դեպքում):

- Բ48. Պարագրաֆ 13Գ(դ)(ii) կետը վերաբերում է այն գումարներին, որոնք վերաբերում են ֆինանսական գրավին, ներառյալ դրամական գրավը՝ ստացված կամ գրավադրված: Կազմակերպությունը պետք է բացահայտի որպես գրավ դրված կամ ստացված այդ ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը: Պարագրաֆ 13Գ(դ)(ii) կետի համաձայն բացահայտված գումարները պետք է վերաբերվեն ստացված կամ գրավադրված փաստացի գրավին և ոչ այդպիսի գրավը հետ վերադարձնելու կամ հետ ստանալու նպատակով ճանաչված որևէ առաջացող կրեդիտորական կամ դեբիտորական պարտքին:

Սահմանափակումներ պարագրաֆ 13Գ(դ) կետում բացահայտված գումարների նկատմամբ (պարագրաֆ 13Դ)

- Բ49. Պարագրաֆ 13Գ(դ) կետի համաձայն գումարները բացահայտելիս՝ կազմակերպությունը պետք է հաշվի առնի ֆինանսական գործիքով չափից ավելի ապահովվածության հետևանքները: Այդ դեպքում, կազմակերպությունը պետք է նախ նվազեցնի պարագրաֆ 13Գ(դ)(i) կետի համաձայն բացահայտված գումարները պարագրաֆ 13Գ(գ) կետի համաձայն բացահայտված գումարներից: Այնուհետև, կազմակերպությունը պետք է սահմանափակի պարագրաֆ 13Գ(դ)(ii) կետի համաձայն բացահայտված գումարները պարագրաֆ 13Գ(գ) կետի մնացած գումարով՝ համապատասխան ֆինանսական գործիքի համար: Սակայն, եթե գրավի նկատմամբ իրավունքները կարող են իրավաբանորեն ամրագրված լինել ֆինանսական գործիքների նկատմամբ, ապա նման իրավունքները կարող են ներառվել պարագրաֆ 13Դ-ի համաձայն ներկայացված բացահայտումներում:

Իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր պայմանավորվածության և համանման համաձայնագրերին ենթակա հաշվանցման իրավունքների նկարագրությունը (պարագրաֆ 13Ե)

- Բ50. Կազմակերպությունը պետք է նկարագրի պարագրաֆ 13Գ(դ) կետի համաձայն բացահայտված հաշվանցման իրավունքների և համանման պայմանավորվածությունների տեսակների նկարագրությունը, ներառյալ այդ իրավունքների բնույթը: Օրինակ, կազմակերպությունը պետք է նկարագրի իր պայմանական իրավունքները: Այն գործիքները, որոնց նկատմամբ կիրառվում են հաշվանցման իրավունքներ, որոնք պայմանավորված չեն ապագա որևէ դեպքով, սակայն, որոնք չեն բավարարում ՀՀՄՍ 32-ի պարագրաֆ 42-ի մնացած չափանիշներին, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այն պատճառ(ներ)ը, թե ինչու չեն բավարարվում այդ չափանիշները: Ստացված կամ գրավադրված ֆինանսական գրավի դեպքում, կազմակերպությունը պետք է նկարագրի գրավի համաձայնագրի պայմանները (օրինակ, գրավի սահմանափակումների դեպքում):

Բացահայտում ըստ ֆինանսական գործիքի կամ ըստ կոնտրագենտի

- Բ51. Պարագրաֆ 13Գ(ա)-(ե) կետերով պահանջվող քանակական բացահայտումները կարող են խմբավորվել ըստ ֆինանսական գործիքի կամ գործարքի (օրինակ՝ ածանցյալ գործիքներ, հետգնման և հետադարձ հետգնման պայմանագրեր կամ արժեթղթերի փոխառության պայմանագրեր):
- Բ52. Որպես այլընտրանք, կազմակերպությունը կարող է խմբավորել պարագրաֆ 13Գ(ա)-(գ) կետերով պահանջվող քանակական բացահայտումներն ըստ ֆինանսական գործիքի տեսակի, իսկ պարագրաֆ 13Գ(գ)-(ե) կետերով պահանջվող քանակական բացահայտումներն՝ ըստ կոնտրագենտի: Եթե

կազմակերպությունը պահանջվող տեղեկատվությունը ներկայացնում է ըստ կոնտրագենտի, ապա կազմակերպությունից չի պահանջվում կոնտրագենտներին նույնականացնել ըստ անվանումների: Սակայն կոնտրագենտների նախորոշումը (Կոնտրագենտ Ա, Կոնտրագենտ Բ, Կոնտրագենտ Գ և այլն.) պետք է հետևողականորեն պահպանվի ներկայացված բոլոր տարիների համար: Որակական բացահայտումները պետք է դիտարկվեն՝ կոնտրագենտների տեսակների վերաբերյալ հետագա տեղեկատվություն տրամադրելու նպատակով: Երբ 13Գ(գ)-(ե) կետերով պահանջվող գումարների բացահայտվում են ըստ կոնտրագենտների, կոնտրագենտի ընդհանուր գումարների տեսանկյունից առանձին վերցրած նշանակալի գումարները պետք է առանձին բացահայտվեն, իսկ կոնտրագենտի առանձին վերցրած մնացած ոչ նշանակալի գումարները պետք է միավորվեն մեկ տողային հոդվածում:

Այլ

- Բ53. 13Գ-13Ե պարագրաֆներով պահանջվող կոնկրետ բացահայտումները հանդիսանում են նվազագույն բացահայտումներ: Պարագրաֆ 13Բ-ի նպատակը բավարարելու համար, կազմակերպությունից կարող է պահանջվել դրանք լրացնել լրացուցիչ (որակական) բացահայտումներով՝ հիմք ընդունելով իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր պայմանավորվածությունների և հարակից համաձայնագրերի պայմանները, ներառյալ՝ հաշվանցման իրավունքների բնույթը և կազմակերպության ֆինանսական վիճակի վրա դրանց հետևանքը կամ պոտենցիալ հետևանքը:

